

**Побољшање животних услова најугроженијих ромских
породица у Београду**

Опис активности – Додатак 3

24. децембар 2014.

Резиме

У Србији, по незваничним подацима, живи скоро пола милиона Рома. Роми су једна од најрањивијих група у земљи, са стопом сиромаштва која сеже и до близу 50%. Ниска стопа запослености, недостатак формалног образовања, живот у сиромашној средини и нехигијенским условима и неодговарајући приступ личним документима само су неки од проблема с којима се Роми суочавају.

Овај пројекат је део ширег програма који спроводи Влада Србије *“Пружање подршке приступу правима, запослењу и побољшању животних услова избеглица и интерно расељених лица у Србији”*, а који финансира Европска унија. Активности овог пројекта биће изведене у оквиру компоненте 1, резултата 2, чији је циљ побољшање животних услова за породице избеглица и интерно расељених лица, укључујући подршку трајним и одговарајућим решењима за становање за највише 200 ромских породица које су исељене из неформалних насеља у Београду.

Пројекат је израђен у складу са Акционим планом Града Београда за пресељење становника контејнерских насеља Макиш, Ресник, Јабучки Рит и Кијево (АП), који су сачиниле градске власти у августу 2012. године, уз подршку Европске организације за безбедност и сарадњу (ОЕБС) и усвојиле у фебруару 2013. Пројекат доприноси постизању циљева Акционог плана за пресељење и испитује могуће моделе трајних стамбених решења, како би се успоставили стандарди за будућу подршку ромским породицама.

Ова трајна решења сачињена су заједно са Градом Београдом, уз активно учешће заинтересованих заједница, што гарантује пуно поштовање њихових људских права. Посебна пажња је усмерена ка стварању околности како поменута стамбена решења ни у ком погледу не представљају гетоизирана насеља. Додатна пажња је усмерена на заштиту једнаких права жена на одговарајући смештај, како би се избегле ситуације у којима „глава домаћинства” ускраћује жени равноправно власништво и стамбену сигурност.

Пројекат има за циљ и да установи процесе и процедуре пресељења који су у потпуном складу с међународним стандардима људских права. За пун успех неопходно је да изградња нових кућа за Роме не буде изолована активност, већ да иде руку под руку с вишесекторским приступом, како би се корисницима загарантовао приступ услугама намењеним свим држављанима: здравству, образовању, социјалној заштити и запослењу, уз равноправан приступ правди и заштити људских права.

У току реализације која је трајала 23 месеца, пројекат се суочио са изазовима услед околности које су изван контроле UNOPS-а а које су за последицу имале одлагања у плану рада. Постоји низ оправдања да UNOPS затражи трећи Додатак првобитном уговору, који је у кратким цртама представљен у овом Опису активности. Укратко:

1. Несрећне околности и немогућност Града Београда и његових општина да благовремено обезбеде локације за изградњу јединица социјалног становања што је јако битно за овај пројекат. Изградња је могућа само на две локације од пет колико их је предложено у АП, са капацитетом од 27 стамбених јединица (у поређењу са

121 јединицом како је утврђено у АП). Уз додатне 32 стамбене јединице на новој локацији која је предложена, у Мислођину, укупно може да се изгради 59 јединица социјалног становања.

2. Промена управе у Београду у септембру 2013. године, месеци неизвесности по питању ко ће водити Град (што је трајало до избора у марту 2014. год. и нових именовања у априлу 2014. год.) а што је довело до кашњења у реализацији пројекта од барем осам месеци.
3. Измена законодавства услед које су повећани стандарди просторности према броју чланова породице. Затим, норме не дозвољавају изградњу јединица социјалног становања од монтажних дрвених елемената, како се планирало у АП, што доводи до повећаних трошкова изградње јединица социјалног становања.
4. Кашњења у реализацији активности у вези са сеоским кућама које је првобитно требало да купи ОЕБС. У јануару 2014. год. ОЕБС је обавестио кориснике да не може да купи куће из техничких разлога. Ово је условило припрему првог пројектног Додатка који је одобрен 13. марта 2014. год. и дошло је до увођења нове буџетске линије како би UNOPS купио сеоске куће што је довело до директног утицаја на буџет.

Овај, трећи Додатак је припремљен након што је Град обавестио ДЕУ и UNOPS да број локација са јасном власничком и урбанистичком документацијом и адекватним капацитетом за збрињавање свих корисничких породица у оквиру пројекта које су одабрале социјално становање није довољан.

У овом трећем захтеву за Додатак предлаже се продужетак пројекта од 12 месеци што би омогућило финализацију изградње јединица социјалног становања на три расположиве локације за 59 породица. Под претпоставком да ће Град Београд да обезбеди грађевинске дозволе за Јабучки Рит и Мислођин до краја јануара 2015. године, укупно ће 113 ромских породица добити адекватна и трајна стамбена решења (59 у јединицама социјалног становања, 11 у кућама у сопственом власништву и 43 у сеоским кућама).

Међутим, требало би напоменути да уколико власти Града Београда не обезбеде локацијске и грађевинске дозволе за постојеће локације до предвиђеног рока 31. јануара 2015. год. постоји велики ризик да изградња неће бити завршена током периода продужетка од 12 месеци.

Због утицаја који на буџет имају горепоменути догађаји и као што је наведено у предлогу, барем 57 породица ће нажалост, остати без решења стамбеног питања, осим уколико Град не одреди још локација и обезбеди суфинансирање.

Унапређења инфраструктуре која су првобитно планирана кроз пројектне активности више нису изводљива због недостатка средстава, тако да током продужетка пројекта неће бити реализоване мере за заједнице домаћина.

UNOPS ће активно доприносити напорима Града Београда, Делегације Европске уније и свих заинтересованих страна у циљу налажења одговарајућег решења за ове кориснике.

Иако је овај пројекат пилот иницијатива, сачињен је с намером да се генеришу најбоље праксе у домену права Рома из неформалних насеља у Србији на одговарајуће становање, које би могле бити примењиве у целој земљи. Предлог је у потпуној сагласности са међународним законом о људским правима и критеријумима Уједињених нација о праву на одговарајуће стандарде становања и праву на одговарајући смештај, као и са националним стратешким документима, критеријумима за чланство у Европској унији и задацима везаним за Деценију инклузије Рома.

Овај опис пројекта, уз резиме, садржи још шест поглавља. У првом поглављу обрађен је контекст активности, укључујући и анализу проблема, постојеће политике Владе и остале интервенције на терену, као и њихова образложења. Резултати и активности набројани су у другом поглављу, а ризици и претпоставке у трећем. У четвртом поглављу набројане су специфичности имплементације, укључујући пројектну организацију, координацију и финансије. Одрживошћу читаве активности бави се пето поглавље, а предложеним пројектним мониторингом и евалуацијом шесто.

Скраћенице

CEDAW	Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена
CESCR	Одбор за економска, социјална и културна права
ДЕУ	Делегација Европске уније
DRC	Дански савет за избеглице
ЕИБ	Европска инвестициона банка
ЕУ	Европска унија
ЕУ ПРОГРЕС	Програм европског партнерства с општинама
FIDIC	Међународна федерација инжењера консултаната
НС	Центар за унапређење становања социјално угрожених група
ИРЛ	Интерно расељена лица
МЗ	Месна заједница
НВО	Невладина организација
ОЦД	Организација цивилног друштва
ОЕБС	Организација за европску безбедност и сарадњу
ОНСНР	Канцеларија Високог комесара за људска права
ОО	Област одговорности
ПП	Предмер и предрачун
АП	Акциони план Града Београда за расељење становника контејнерских насеља Макиш, Ресник, Јабучки Рит и Кијево
SEIO	Канцеларија за европске интеграције Владе Републике Србије
SIDA	Шведска агенција за међународни развој
СЗО	Светска здравствена организација
SWIFT	Иницијатива одрживог управљања отпадом ради здравијег сутра
УН	Уједињене нације
UNICEF	Дечији фонд Уједињених нација
UNOPS	Канцеларија за пројектне услуге Уједињених нација

Садржај

КРАТАК ПРЕГЛЕД	2
СКРАЋЕНИЦЕ	5
1 КОНТЕКСТ	7
1.1 ВЛАДИНА/СЕКТОРСКА ПОЛИТИКА	9
1.2 ОДЛИКЕ СЕКТОРА	13
1.3 ЗАИНТЕРЕСОВАНИ КОРИСНИЦИ И ПАРТИЈЕ	14
1.4 ПРОБЛЕМИ	15
1.5 ОБРАЗЛОЖЕЊЕ	17
1.6 ОСТАЛЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ	20
2 ИНТЕРВЕНЦИЈА	21
2.1 ОПШТИ ЦИЉ	21
2.2 СВРХА	21
2.3 РЕЗУЛТАТИ	21
2.4 АКТИВНОСТИ	22
3 ПРЕТПОСТАВКЕ И РИЗИЦИ	44
3.1 ПРЕТПОСТАВКЕ НА РАЗЛИЧИТИМ НИВОИМА	44
3.2 РИЗИЦИ И ФЛЕКСИБИЛНОСТ	45
4 ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА	49
4.1 ФИЗИЧКА И НЕФИЗИЧКА СРЕДСТВА	49
4.2 ОРГАНИЗАЦИОНЕ И ИМПЛЕМЕНТАЦИОНЕ ПРОЦЕДУРЕ	50
4.3 КАЛЕНДАР	54
4.4 КООРДИНАЦИОНО ТЕЛО АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА РАСЕЉАВАЊЕ	54
4.5 ТРОШКОВИ И ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН	55
4.6 ПОСЕБНИ УСЛОВИ/ПРАТЕЋЕ МЕРЕ КОЈЕ ПРЕДУЗИМА ВЛАДА	55
5 ФАКТОРИ КОЈО ОБЕЗБЕЂУЈУ ОДРЖИВОСТ	55
5.1 СТРАТЕШКА ПОДРШКА	56
5.2 ОДГОВАРАЈУЋА ТЕХНОЛОГИЈА	56
5.3 МЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	56
5.4 СОЦИЈАЛНУ АСПЕКТИ	57
5.5 ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И УПРАВЉАЧКИ КАПАЦИТЕТ	57
5.6 ФИНАНСИЈСКИ КАПАЦИТЕТ	57
6 МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА	58
6.1 ПРАВИЛА ИЗВЕШТАВАЊА	58
6.2 МОНИТОРИНГ	59
6.3 ЕВАЛУАЦИЈА	59
АНЕКС Д АКТИВНОСТИ ВЕЗАНЕ ЗА ПРЕСЕЉЕЊЕ У СЕОСКЕ КУЋЕ	61

1 Контекст

Иако према званичним подацима Пописа 2011. године у Србији живи 147.604 Рома¹, незванична је процена да их има скоро пола милиона. Око 20.000 Рома са Косова живи непријављено, као интерно расељена лица (ИРЛ).²

Роми спадају међу најугроженије групе становништва, са стопом сиромаштва која сеже и до близу 50%³. Ромкиње су у посебно тешком положају: оне су жртве вишеструке дискриминације на пољу здравства, образовања, запослености и учешћа – ту су у знатно горем положају него Роми и већина жена.

Ниска стопа запослености, недостатак формалног образовања, живот у сиромашној и нехигијенској средини и неодговарајући приступ личним документима су само неки од проблема са којима се Роми сусрећу. Мање од једне од четири Ромкиње је економски активно, у поређењу с тројицом од четворице Рома, а стопа запослености међу Ромкињама је само 10%, у поређењу са 56,1% када су у питању мушкарци. Најмање 70% неписмених у ромској популацији су жене⁴. У 2010. години, чак 16% ромских девојака (између 15 и 19 година) удале су се пре 15. рођендана, а 56% пре навршене 18. године. Рани бракови остављају лоше последице не само на постигнути ниво образовања и животни бољитак ових девојака, већ им ова штетна традиција угрожава и право на здравље; једна трећина младих Ромкиња у ромским насељима роди прво дете пре навршене 18. године.

Овај пројекат је део ширег програма који спроводи Влада Србије⁵ - *Пружање подршке приступу правима, запослењу и побољшању животних услова избеглица и интерно расељених лица у Србији*. Активности овог пројекта биће изведене у оквиру компоненте 1, резултата 2, чији је циљ побољшање животних услова за породице избеглица и интерно расељених лица, укључујући подршку трајним и одговарајућим условима становања за највише 200 ромских породица које су исељене из неформалних насеља у Београду, пре свега из Белвила.

Током процеса консултација у јуну и јулу 2013. год. у координацији са Градом Београдом, пројекат је идентификовао 197 породица од којих се за 170⁶ сматра да испуњавају услове да буду корисници пројекта. Резултати консултација показују да је 116 породица одабрало социјално становање, 43 сеоска домаћинства а 11 реконструкцију сопствене некретнине.

¹Завод за статистику Србије (2012) Коначни резултати пописа становништва, домаћинства и насеља из 2011.

године:етничка припадност_[Онлине] Погледати на адреси:<http://media.popis2011.stat.rs/2012/Nacionalna%20pripadnost-Ethnicity.pdf> (приступљено 1.12.2012.)

²Било је, према процени, 230.000 интерно расељених лица (ИРЛ) са Косова унутар Србије укључујући како се процењује, 20.000 Рома који никад нису евидентирани као расељени. Доступно на: <http://www.internal-displacement.org/europe-the-caucasus-and-central-asia/serbia/2010/serbia-ten-years-after-displacement-returns-remain-stalled-but-integration-prospects-improving> (приступљено 18. новембра 2014.)

³ Инклузија (2008) Студија мерења животног стандарда у Србији од 2002-2007 [Онлине] Погледати на адреси: <http://www.inkluzija.gov.rs/wp-content/uploads/2011/09/Book.pdf> (приступљено 20.1.2013.)

⁴ УНИЦЕФ (2005) Кластерско истраживање вишеструких индикатора [Онлине] Погледати на адреси: http://www.unicef.org/ceecis/MICS3_Serbia_FinalReport_2005_eng.pdf (приступљено 12.1.2013.)

⁵ИПА 2009, 'Подршка приступу правима, запослењу и побољшању услова живота избеглица и интерно расељених лица у Србији.

⁶ Седам породица је већ добило помоћ преко социјалног становања града Београда; преминуо је један члан једночлане породице; један члан породице из Бојника није испунио критеријуме за остваривање права; 18 породица није било могуће контактирати упркос сталним покушајима пројектног тима да дође до свих који су планирани у оквиру АП.

Овај пројекат је комплементаран са две друге иницијативе које су тренутно у току: 1) „Техничка помоћ Министарству за људска и мањинска права, државну управу у локалну самоуправу у примени Националне стратегије за инклузију Рома” Организације за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС), коју финансира Шведска агенција за међународни развој (SIDA) и 2) свеобухватни програм насловљен „Социјални развој”, који ће имплементирати Влада Србије уз подршку ИПА 2012. Европске уније. Иницијативе су у складу с напорима Европске инвестиционе банке, која такође подржава пресељење становника из Белвила.

Додатак 1 између Делегације Европске уније (ДЕУ) и UNOPS-а потписан је 13. марта 2014. год. а садржи одобрење да UNOPS директно може да купи сеоске куће.

Пројекат има за циљ и да установи процесе и процедуре расељавања који ће бити у потпуности у складу са међународним стандардима у области права на адекватно становање и расељавања. За потпун успех пројекта неопходно је да изградња нових кућа за ромско становништво из Белвила не буде изолована активност, већ да иде руку под руку с вишесекторским приступом, како би се корисницима загарантовао приступ услугама за грађане: здравству, образовању, социјалној заштити и запослењу, уз равноправан приступ правди и заштити људских права.

Пројекат је у потпуности у сагласности са међународним законом о људским правима и стандардима Уједињених нација у домену права на адекватне стандарде живота и право на одговарајући стандард становања, као и са националним стратешким документима, критеријумима за чланство у Европској унији и задацима у оквиру Декаде инклузије Рома. Посебно, сви аспекти и активности пројекта размотрени су са становишта предуслова и одредби зацртаних у Међународној повељи о економским, социјалним и културним правима, Закону о локалној самоуправи, Закону о планирању и изградњи, Закону о забрани дискриминације, Закону о родној равноправности и Закону о социјалном становању.

1.1.Владина/секторска политика

Право на одговарајуће становање прописано је у члану 11, параграфу 1 **Међународне повеље о економским, социјалним и културним правима**⁷. По међународним стандардима, одговарајући смештај или склониште мере се квалитетом, безбедношћу, приступачношћу, настањивошћу, културном подобношћу, лаким приступом и особеношћу локације. Требало би да обезбеди сигуран смештај и омогући приступ могућностима запошљавања и основној инфраструктури и услугама, као што су вода, струја, санитарни чвор, здравствена нега и образовање.

У Републици Србији постоји правни оквир за обезбеђивање помоћи и пружање решења за расељавање. Према **Закону о становању Републике Србије**(Службени гласник РС 50/92,

⁷ОНСНР (2013) Међународна повеља о економским, социјалним и културним правима [Онлине] Погледати на адреси: <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx> (приступљено 20.1.2013.)

76/92, 84/92, 33/93, 53/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 16/97, 46/98, 26/01)⁸, држава је дужна да предузме мере за стварање повољних услова за изградњу станова и услова за испуњавање смештајних потреба социјално рањивих лица. Међутим, локалне власти (градови и општине) и њихове одговарајуће службе надлежни су за решавање стамбених питања рањивих група које званично живе на њиховим територијама.

Законом о социјалном становању Републике Србије (Службени гласник РС 72/09)⁹ регулисана су питања социјалног становања породица које, под постојећим тржишним условима, нису у могућности да себи обезбеде одговарајући смештај из социјалних, економских или других разлога. Место за изградњу социјалних станова и процедуре и критеријуми дефинисани су на државном, општинском и градском нивоу, зависно од извора финансирања.

У српском **Закону о избеглицама** (РС Службени гласник, бр. 18/92, 42/2002 и 45/2002)¹⁰ регулисани су питање смештаја, тј. смештања избеглица у зонама територијалних јединица и стварање услова за повратак избеглица у место порекла или неко друго место, у ишчекивању трајног решења које би се остварило на неки други начин.

Нови **Закон о легализацији**¹¹ усвојен 15. марта 2013. год. омогућава ратификацију објеката изграђених пре 1. новембра 2013. год. који претходно нису имали дозволе. Локалне самоуправе могу да одреде накнаду за легализацију и да омогуће да се исплата врши у ратама током 20 година. Грађани ће морати да предају опсежну документацију за легализацију а трошкови легализације ће бити значајно већи него раније. Неће бити могуће да се легализују објекти грађени од материјала лошег квалитета, као ни нестабилни објекти изграђени на терену који тоне или на земљи у јавном власништву. Критеријуми за одбитак пореза биће израђени од стране локалних самоуправа. У Закону се предлаже да општине смање накнаде за угрожене социјалне групе укључујући самохране мајке, особе са инвалидитетом и особе које примају социјалну помоћ. Роми нису препознати као угрожена група и суочавају се са искључењем из Закона кад је у питању стамбено решење.

Национална стратегија социјалног становања¹² предлаже „повећану ценовну приступачност стамбених трошкова за домаћинства са ниским и средњим приходом“ и повезану меру „повећање ценовне приступачности стамбеног закупа“, увођење стамбеног додатка, за домаћинства код којих социјални закуп превазилази 1/3 прихода. Овај стамбени додаток би требало да се користи за плаћање дела закупа непрофитној стамбеној организацији (стамбеној агенцији). Стамбени додаток би требало да помогне домаћинствима са ниским приходом и требало би да се прилагођава променама у њиховом

⁸ Параграф (2013) Закон о становању [Онлине] Погледати на адреси: http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_stanovanju.html (приступљено 1.1.2013.)

⁹ Параграф (2013) Закон о социјалном становању [Онлине] Погледати на адреси: http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_socijalnom_stanovanju.html (приступљено 1.1.2013.)

¹⁰ Комесаријат за избеглице и миграције (2013) Закон о избеглицама [Онлине] Погледати на адреси: http://www.kirs.gov.rs/docs/Zakon_o_izbeglicama.pdf (приступљено 201.2013.)

¹¹ Параграф (2013.) Закон о посебним условима за упис права својине на објектима изграђеним без грађевинске дозволе [Онлине] Погледати на адреси: http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_osebним_uslovima_za_upis_prava_svoјine_na_objektima_izgradjenim_bez_gradjevinske_dozvole.html (приступљено 17.11.2014.)

¹² Службени гласник Републике Србије, бр. 13/2012 (Национална стратегија социјалног становања), видети; Анекс 2

приходу или величини породице. Ове субвенције се могу дати као бесповратна средства а могу се обезбедити из републичког као и из локалних буџета. Поред тога, у Стратегији се наводи да домаћинства која примају финансијску социјалну помоћ немају довољно средстава да плате закуп па „према томе, њих треба упутити на програме социјалног становања у заштићеним условима“.

Уредба о условима, стандардима и нормативима за планирање и пројектовање, грађење, коришћење и одржавање станова за социјално становање¹³ саставни је део Закона и Националне стратегије социјалног становања и дефинише стандарде пројектовања, услове коришћења, управљања и одржавања станова за социјално становање; израчунавање (непрофитног) закупа; основне услове уговора о закупу укључујући садржај уговора; разлоге за окончање уговора; услове за продужетак уговора итд. Ступила је на снагу након што је потписан уговор о реализацији овог пројекта и усвојен АП. Због тога су се у оквиру овог пројекта морала прилагодити архитектонска решења за блокове социјалног становања са стандардима датим у Закону (величина јединица, коришћени материјали, контрола потрошње енергије).

Стратегија за побољшање положаја Рома у Републици Србији (2009)¹⁴ даје основу за утврђивање и примену мера афирмативне акције, пре свега у области образовања, здравства, запошљавања и становања. У Стратегији је посебан део посвећен унапређењу стамбене ситуације Рома и указује се на раличита стамбена решења која су понуђена ромском становништву. Једно о понуђених решења је куповина сеоских кућа у реализацији различитих Владиних тела укључујући Комесаријат за избеглице и миграције и неколико међународних организација.

Национални акциони план за Стратегију за побољшање положаја Рома. У јуну 2013. год. Влада је усвојила нови Акциони план¹⁵ за период до 2015. године којим је обухваћено 13 области: образовање, становање, запошљавање, здравство, култура, медији и информисање, социјална заштита, приступ личним документима, политичка заступљеност, борба против дискриминације, родна равноправност, статус интерно расељених лица и повратника по споразуму о реадмисији.

Пројекат је у складу с **Акционим планом Града Београда за расељавање становника контејнерских насеља Макиш, Ресник, Јабучки Рит и Кијево (АП)**, који су сачиниле градске власти уз подршку Организације за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС) и усвојиле у фебруару 2013. год.

¹³ Службени гласник Републике Србије, бр. 26/2013 (*Уредба о условима, стандардима и нормативима за планирање и пројектовање, грађење, коришћење и одржавање станова за социјално становање*)

¹⁴ Инклузија (2013) Стратегија побољшања статуса Рома у Републици Србији [Онлине] Погледати на адреси: <http://www.inkluzija.gov.rs/wp-content/uploads/2010/03/Strategija-EN-web-FINAL.pdf> (приступљено 12.1.2013.)

¹⁵ Инклузија (2013) Акциони план за спровођење Стратегије побољшања статуса Рома у Републици Србији до 2015. год. [Онлине] Погледати на адреси: <http://www.inkluzija.gov.rs/files/Romi%20-%202015%20-%20akcioni%20plan%20za%20sprowadjenje%20strategije.pdf> (приступљено 8.2. 2014.)

У обзир су узети и стратешки документи који тренутно дефинишу оквир за социјалну инклузију у Србији¹⁶, укључујући и: Стратегију за смањење сиромаштва, Националну стратегију одрживог развоја, Националну стратегију економског развоја Републике Србије, Стратегију за побољшање положаја особа с инвалидитетом, Националну стратегију за побољшање положаја жена и унапређења родне равноправности, Националну стратегију за решавање проблема избеглица и интерно расељених лица, Националну стратегију развоја социјалне заштите, Националну стратегију о старењу, Националну стратегију за јавно здравље, Закон о изменама и допунама закона о ванпарничном поступку.

За овај пројекат важи и следеће:

- У складу је са обавезама преузетим потписивањем **Споразума о стабилизацији и придруживању**¹⁷ да се створи средина која даје *исте могућности мушкарцима и женама, особама с инвалидитетом и људима који припадају мањинским и осталим рањивим групама.*
- Окренут је приоритетима установљеним у **Европском партнерству**¹⁸, а посебно оним који се тичу социјалне инклузије и политика социјалне заштите, развоја социјалних услуга у заједници и јачања *интерресорне координације* у циљу развоја интегрисаних социјалних услуга на локалном нивоу. Пројекат увиђа и средњорочни приоритет *потпуне имплементације стратегија и акционих планова битних за интеграцију Рома.*
- Следи **Документ за вишегодишње индикативно планирање**¹⁹, у ком се дефинишу приоритети ЕУ за пружање помоћи Србији у програмском периоду од 2011-2013. Мере у предлогу везане су за конкретне циљеве дефинисане у Документу за вишегодишње индикативно планирање, а у вези са ИПА помоћи у оквиру сектора за социјални развој: подршка напорима Србије да оствари циљеве Европе 2020 у сектору запошљавања и искључености која настаје као последица сиромаштва и социјалних проблема, уједначавања социјалних политика Србије са стандардима ЕУ и спречавања социјалне искључености рањивих група и мањина, посебно Рома.

¹⁶ Већина се може наћи на вебсајту Тима за социјалну инклузију у смањење сиромаштва: http://www.inkluzija.gov.rs/?page_id=2347&lang=en (приступљено 13.1.2013.)

¹⁷ ЕК (2008) Споразум о стабилизацији и придруживању између Европске заједнице и њених земаља чланица и Републике Србије (потписан 29. априла 2008. и ратификован у Народној скупштини Републике Србије 9. септембра 2008. [Онлине] Погледати на адреси: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/serbia/key_document/saa_en.pdf (приступљено 23.1.2013.)

¹⁸ EUR-Lex (2008) ЕЦ: Одлука Савета од 18. фебруара 2008. године о принципима, приоритетима и условима садржаним у Европском партнерству са Србијом, укључујући Косово, а у складу с дефиницијом из Резолуције Савета безбедности Уједињених Нација 1244 од 10. јуна 1999. и опозива 2006/56/ЕЦ [Онлине] Погледати на адреси: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=Decision&an_doc=2008&nu_doc=213 (приступљено 20. јануара 2013.)

¹⁹ Европска Комисија (2011) Инструмент претприступне помоћи (ИПА): документ вишегодишњег индикативног планирања 2011-2013 Републике Србије [Онлине] Погледати на адреси: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/mipd_serbia_2011_2013_en.pdf (приступљено 13. јануара 2013.)

- У потпуности узима у обзир налазе и препоруке **Аналитичког извештаја Европске комисије 2011**²⁰, у коме је указано на озбиљне средњорочне изазове везане за запошљавање, образовање, сиромаштво и социјалну инклузију. У извештају је препоручено предузимање додатних напора којима би се обезбедила инклузија рањивих група, као што су Роми, што би резултирало побољшањем њиховог статуса и социо-економских услова. У њему се заговара одвајање додатних средстава за примену Стратегије за побољшање положаја Рома, као и систематичнији приступ расељавању нелегалних ромских насеља.
- Узима у обзир **Националну стратегију за приступ Европској Унији**²¹ којом се предвиђа равноправан приступ подизању и образовању деце са инвалидитетом и деце која припадају етничким мањинама.
- Осврће се на два приоритета **Националног програма за интеграцију Републике Србије у ЕУ (НПИ)**²². Подржаће приоритете НПИ у „постављању темеља за интегралну заштиту најрањивијих и најосетљивијих група становништва... спровођењу додатних активности у стварању услова за развој услуга у локалној заједници, које гарантују заштиту рањивих група у мање рестриктивним срединама и подржавају матичну породицу..., као и у олакшавању приступа и коришћењу права маргинализованих група на социјалну заштиту.”
- Непосредно доприноси остварењу **Националних циљева миленијумског развоја**²³.

1.2 Одлике сектора

У Републици Србији постоји непходан правни оквир за пружање помоћи и налажење решења за расељавање. Према Закону о становању Републике Србије, на држави је да предузме мере и створи повољне услове за изградњу станова и решавање стамбених потреба социјално рањивих лица. Међутим, локална самоуправа (градови и општине) и њене одговарајуће службе су надлежни за решавање стамбених проблема рањивих лица која званично бораве на њиховој територији.

Закон о социјалном становању Републике Србије садржи одредбу о социјалном становању за породице које, из социјалних, економских или других разлога, нису у могућности да себи обезбеде одговарајући смештај под тржишним условима. Расподела социјалних

²⁰ Европска Комисија (2011) Радни документ запослених у Комисији. Аналитички пратећи доцумент КОМУНИКАЦИЈА ИЗМЕЂУ КОМИСИЈЕ, ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА И САВЕТА. Мишљење Комисије о Молби Србије за пријем у Европску унију [Онлине] Погледати на адреси:

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/sr_analytical_rapport_2011_en.pdf (приступљено 12. јануара 2013.)

²¹ SEIO (2005) Национална стратегија Србије приступ Србије и Црне Горе у Европску унију [Онлине] Погледати на адреси: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/nacionalna_dokumenta/national_strategy-pdf.pdf (приступљено 13. јануара 2013.)

²² SEIO (2009) Измењени Национални програм за интеграцију Републике Србије у Европску унију: скраћена верзија [Онлине] Погледати на адреси: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/NPI/npi_2009-10_incl_annexes_eng.pdf (приступљено 13. јануара 2013.)

²³ UNDP (2006) Миленијумски циљеви развоја у Републици Србији: оквир праћења [Онлине] Погледати на адреси: http://www.undp.org.rs/download/MDG_Monitoring_Framework_Serbia_06.pdf (приступљено 13. јануара 2013.)

станова и подробне процедуре и критеријуми дефинишу се на државном, општинском и градском нивоу, зависно од извора финансирања.

Потражња за социјалним становима у Србији, а посебно у Београду, тренутно значајно превазилази понуду, а већина локалних самоуправа не располаже одговарајућим фондовима којима би независно решила стамбене проблеме социјално рањивих лица.

Постоје чврсти темељи за системско и одрживо побољшање положаја Рома помоћу мера покренутих у областима основних права и грађанског учешћа, запошљавања, образовања, здравства и социјалне заштите, често путем донаторског финансирања. Стратегија за побољшање статуса Рома у Републици Србији, међутим, показује да је за бољу координацију и делотворан проток информација између различитих институција потребно предузети додатне кораке, како би се остварила синергија и постигла методологија интегрисаног приступа инклузији Рома, каква постоји у ЕУ. Ово, пре свега, значи интензивирање рада на терену, градњу партнерстава између институција и различитих нивоа у управи, посебно када је реч о размени информација, заједничком мониторингу и евалуацији. Уз све наведено, запослени у свим релевантним секторима требало би да су сензибилисани за бављење ромским питањима.

У децембру 2010. године, градска управа Града Београда основала је Савет за инклузију Рома, као и ромску канцеларију у јануару 2011. године, са циљем да побољша ниво координације и планирања за инклузију Рома и расељавање њихових насеља. Почетком маја 2012. године, непосредно након расељавања Белвила, оформљена је радна група којом копредседавају градска управа и Канцеларија за људска и мањинска права, уз учешће Делегације Европске уније (ДЕУ), Министарства рада и социјалне политике, Министарства образовања, науке и технолошког развоја, Министарства здравља, Министарства енергетике, развоја и заштите животне средине, Министарства природних ресурса, рударства и просторног планирања, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, Канцеларије за европске интеграције Републике Србије и међународне организације међу којима су бројне заинтересоване амбасаде, УН, ОЕБС и невладине организације (НВО). Основана радна група има задатак да обезбеди брзу размену информација међу заинтересованим странама о испуњавању потреба породица пресељених из Белвила. Радна група се састала пет пута²⁴ од расељавања, како би размотрила ажуриране податке које Град Београд подноси о ситуацији у којој се налазе расељене породице.

Почетком јуна 2013. год. Србија је основала Савет за унапређење положаја Рома са четворогодишњим мандатом да: припрема предлоге о свеобухватним и координисаним политикама за побољшање положаја Рома у складу са усвојеним политикама Владе.²⁵ Иако је АП Града Београда формално одобрен у фебруару 2013. год. Град стално показује недостатак капацитета за реализацију АП-а, не показује да је спреман да преузме одговорност, нејасан је по питању власништва над задацима утврђеним у АП-у а координација између институција града је слаба. Према томе, битно је променити

²⁴ Подаци од 17. новембра 2014.

²⁵ Инклузија (2013) Формиран Савет за унапређење положаја Рома [Онлине] Погледати на адреси: <http://www.inkluzija.gov.rs/?p=19060> (приступљено 3.8.2013.)

планирање и реализацију тако да АП допринесе даљем развоју и побољшању политика и институционалног оквира за унапређење статуса социјалне инклузије и смањења сиромаштва у Републици Србији, што је обавеза Србије у фази приступања ЕУ.

Поводом социјалних аспеката пресељења, Град Београд и Канцеларија за људска и мањинска права договорили су се да примењују приступ заснован на поштовању људских права при разматрању социјалних аспеката пресељења како би се следели принципи Повеље основних права Европске уније, као и Универзална декларација УН о људским правима.

1.3 Корисници и заинтересоване стране

Непосредни корисници пројекта су:

- Мушкарци, жене и породице из пет контејнерских насеља (без обзира на њихово порекло), укључујући све људе принудно исељене из неформалног насеља Белвил, сви који су идентификовани у АП као корисници, изузев оних породица које су расељене на југ Србије и којима ће се подршка пружити кроз друге владине или донаторске програме.
- Град Београд а, нарочито Савет за инклузију Рома, Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда (Беоланд), градска Агенција за инвестиције и становање, Секретаријат за социјалну заштиту, Секретаријат за урбанизам и грађевинске послове
- Примајуће заједнице у неколико београдских општина.

Индиректни корисници овог пројекта, мада могу бити директни корисници свеукупног Програма ИПА 2009. су:

- Канцеларија за људска и мањинска права и конкретно Канцеларија за Роме, Национални савет Ромске националне мањине као и друге релевантне институције на централном и локалном нивоу, задужене за спровођење политика за инклузију Рома
- Ромска популација у Србији уопште, која би имала користи од побољшаног квалитета координације и праћења политика за инклузију Рома, унапређеног приступа јавним услугама и ширењу примера добре праксе из пилот општина.
- Савет за унапређење положаја Рома основан у јуну 2013. год. на период од четири године који припрема предлоге о изградњи свеобухватних и координисаних политика за унапређење положаја Рома и Декада инклузије Рома, као и они који имају везе са реализацијом усвојених политика Владе.

Укључене стране:

У оквиру пројекта успостављена је сарадња са одређеним бројем заинтересованих страна чија су овлашћења и надлежности релевантни за реализацију и праћење пројекта:

- a) Секретаријат за социјалну заштиту Града Београда
- b) Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда (Беоланд)
- c) Секретаријат за урбанизам и грађевинске послове Града Београда
- d) Урбанистички завод Београда

- e) Секретаријат за имовинске и правне послове, грађевинску и урбанистичку инспекцију
- f) Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
- g) Министарство здравља
- h) Канеларија за људска и мањинска права
- i) Министарство просвете, науке и технолошког развоја
- j) Комесаријат за избеглице и миграције
- k) Национални савет ромске националне мањине
- l) Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
- m) Савет за унапређење положаја Рома
- n) Платформа за адекватно становање

Постојаће и блиска сарадња са другим пројектима и надлежним организацијама које раде у области социјалног становања.

1.4 Проблеми које је потребно решити

Резултати Пописа 2011. године показују да у Србији постоји око 780 ромских насеља, од чега се 166 налази у Београду. Како би се привремено решило стамбено питање за домицилне породице пресељене из неформалних ромских насеља, Град Београд је оформио десет мобилних контејнерских насеља. Она се налазе у општинама Чукарица (Макиш), Раковица (Кијево и Ресник), Барајево (Липовица), Сурчин (Бољевци), Младеновац (Варош), Палилула (Рева), Звездара (Орловско насеље), Обреновац (Дрен) и Палилула (Јабучки Рит).

У првој фази овог процеса, Град Београд је у сарадњи са Канцеларијом за људска и мањинска права, Тимом за социјално укључивање и смањење сиромаштва, ромском заједницом и релевантним државним институцијама припремио и усвојио у фебруару 2013. год. Акциони план за пресељење до 202 породице из пет контејнерских насеља Макиш 1 и Макиш 2 (Чукарица), Јабучки Рит (Палилула), Орловско насеље (Звездара) и Ресник (Раковица). Акциони план пружа детаље и конкретне препоруке и мере и израђен је уз техничку помоћ Мисије ОЕБС-а у Србији у оквиру њеног пројекта за инклузију Рома који финансира Шведска агенција за међународни развој и сарадњу (SIDA).

Крајем априла 2012. године око 250 породица, претежно ромске националности, пресељено је из неформалног насеља познатог као Белвил на Новом Београду. Половина породица је пресељена у металне стамбене контејнере на шест локација у Београду (Макиш 1 и 2, Раковица, Ресник, Јабучки Рит и Дрен). Након што је Дрен затворен, породице које су тамо биле привремено смештене премештене су у Кијево, Сурчин и Младеновац – новоформирана насеља. У неким општинама је постојао велики отпор локалног становништва према новим суседима што је довело и до насилних сукоба са полицијом.²⁶

²⁶ У априлу 2012. год., 14 особа је повређено када су се припадници локалне заједнице у Реснику сукобили са полицијом око постављања привремених објеката за пресељене ромске породице. Постављене су блокаде пута како би се спречило постављање 80 контејнера за становање.

Друга половина породица је пресељена у оне општине по Србији у којима имају последње регистровано пребивалиште. Стамбене опције које су понуђене овим породицама разликовале су се од општине до општине, а већина пружених решења била су привремена и неадекватна. И док је на сам дан исељења процес спроведен у реду и уз поштовање људског достојанства породица обухваћених пројектом, остаје забринутост у вези са процесом који је претходио исељењу, углавном због расположивости делотворног правног лека и истинских консултација за заједницом.²⁷ Што се тиче ситуације након пресељења, поставља се питање адекватности обезбеђених стамбених решења, изолованости контејнерских насеља и чињенице да су становници скоро искључиво Роми, затим питања могућности за зараду и запослење и других основних права, итд.

Око 54 породица је остало у насељу Белвил и њима ће Град Београд обезбедити трајно решење уз финансијску помоћ Европске инвестиционе банке у оквиру плана за пресељење породица које живе на месту на којем је планирана изградња приступних путева за мост преко Аде.

Овај пројекат се бави пресељењем и проналажењем адекватних решења за ромске мушкарце, жене и породице из пет контејнерских насеља (без обзира на њихово порекло), укључујући све људе принудно исељене из неформалног насеља Белвил од којих су сви идентификовани у АП као корисници, изузев оних породица које су пресељене на југ Србије и којима ће се подршка пружити кроз друге владине или донаторске програме. Све активности у вези са пресељењем спроводиће се на партиципаторни начин. У оквиру укупног ИПА 2009. програма и комплементарног ОЕБС-овог пројекта који финансира SIDA, и помоћи из ИПА 2012. за развој социјалног сектора/Мера 5 Имплементација Стратегије за унапређивање положаја Рома у Републици Србији, Роми у Србији ће добити помоћ да приступе социјалној заштити, образовању, здравственим услугама и проналажењу запослења. Потпуна и правовремена имплементација Акционог плана за пресељење захтева заједнички напор државе и локалних власти као и подршку међународне заједнице.

На крају, пресељење породица на нову локацију могло би да доведе до притиска на локално становништво. Зато пројекат мора тиме да се бави и да ублажи све негативне последице које се везују за пресељење у заједнице домаћине, укључујући повећано оптерећење на земљу, воду и друге заједничке имовинске ресурсе, јавну инфраструктуру и услуге. Изградња/доградња неких инфраструктурних објеката у локалним заједницама побољшаће услове за живот и за придошле и за локалне становнике, али ће и пружити подстицај локалној заједници да лакше прихвати интеграцију придошлица. Град није успео да прихвати своју одговорност у овом аспекту дијалога.

²⁷ Amnesty International (2012.) Србија: На стотине породица се суочавају са неизвесношћу након исељења из Белвила [Онлине] Доступно на: <http://www.amnesty.org/en/news/serbia-hundreds-families-face-uncertainty-after-belvil- eviction-2012-04-26> (Приступљено 23. јануара 2013.), и

Praxis (2012.) Саопштење поводом принудног исељења из неформалног ромског насеља [Онлине] Доступно на: <http://www.praxis.org.rs/index.php/en/praxis-in-action/social-economic-rights/housing/item/380-statement-related-to-the-forced- eviction-from-the-informal-roma-settlement-belvil/380-statement-related-to-the-forced- eviction-from-the-informal-roma- settlement-belvil> (Приступљено 23. јануара 2013.)

1.5 **Оправдање**

Према званичним резултатима Пописа 2011. године²⁸, у Србији живи 147.604 Рома што чини 2,05% укупног становништва. Међутим, како тврде представници Рома, прави број Рома могао би бити чак до 450.000.²⁹ Овај број обухвата око 20.000 Рома који се воде као интерно расељена лица (ИРЛ) са Косова.³⁰

Ромска насеља су раштркана свуда по Србији, а веће концентрације се налазе око Београда, Војводине и јужне Србије. Око 300 насеља је у урбаним срединама остатак се налази у приградским или руралним подручјима. Истраживање из 2002. године је показало да 44% насеља може да се сврста у дивља (картонска) и нехигијенска, а само 11% се сматра развијеним насељима. Многа насеља су неформална или илегална, а становници се труде да легализују свој статус.³¹ Упркос чињеници да су прошле године усвојена два закона за регулисање приступа личној документацији (односи се на Закон о личној карти³² и Закон о пребивалишту и боравишту грађана³³) Роми који живе у нелегалним насељима без регистроване адресе или који су бескућници и даље имају проблема са приступом личним документима. Потпуно спровођење ових закона зависи од подзаконских аката и прописа који ће усмеравати институције у конкретној имплементацији законских одредби. Поред тога, Закон о ванпарничном поступку је измењен и тиме је омогућена бржа процедура за ажурирање матичних књига рођених.³⁴

У истраживању Високог комесаријата за избеглице Уједињених нација „Лица у ризику од апатридије у Србији“ из 2011. године³⁵ установљено је да је 6,8% ромског становништва у Србији у ризику од апатридије пошто немају лична документа, док 1,5% одраслих и деце ромске националности нису у могућности да региструју рођење, па самим тим постају правно невидљиви. Ово Роме спречава да приступе социјалној и здравственој заштити, образовању и запошљавању.³⁶ Роми који живе у неформалним насељима нарочито су у опасности од апатридије због сиромаштва, недостатка информација и дискриминације.

Роми су једна од најсиромашнијих и најрањивијих група у Србији са акутним социјалним проблемима. Према проценама Светске банке, 60% ромске популације се сматра „веома сиромашним“ у поређењу са 6% опште популације. Ромска интерно расељена лица са

²⁸Републички завод за статистику (2012.) Коначни резултати Пописа становништва, домаћинства и станова 2011.: Национална припадност [Онлине] Доступно на: <http://media.popis2011.stat.rs/2012/Nacionalna%20pripadnost-Ethnicity.pdf> (Приступљено 1. децембра 2012.)

²⁹Euractiv.rs (2012.) Положај Рома и даље тежак у Србији [Онлине] Доступно на: <http://www.euractiv.rs/srbija-i-eu/3871-poloaj-roma-i-dalje-teak-u-srbiji> (Приступљено 19. јануара 2013.)

³⁰Било је, према процени, 230.000 интерно расељених лица (ИРЛ) са Косова унутар Србије укључујући како се процењује, 20.000 Рома који никад нису евидентирани као расељени. Доступно на: <http://www.internal-displacement.org/europe-the-caucasus-and-central-asia/serbia/2010/serbia-ten-years-after-displacement-returns-remain-stalled-but-integration-prospects-improving> (приступљено 18. новембра 2014.)

³¹Ромска насеља, услови за живот и могућности интеграције Рома у Србији, Министарство за људска и мањинска права и Центар за истраживање етничитета, Београд, 2002.

³²Који је омогућио издавање привремене личне карте особама које имају привремено боравиште.

³³Који је омогућио особама без сталне адресе, било зато што су бескућници или зато што су становници неформалних насеља да привремено пријаве своје боравиште у Центру за социјални рад.

³⁴ОЕБС, UNHCR и Заштитник грађана (Омбудсман) раде на едукацији судија за примену нових законских одредби.

³⁵UNHCR (2011.) Лица у ризику од апатридије у Србији [Онлине] Доступно на: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4fd1bb408.pdf> (Приступљено 23. јануара 2013.)

³⁶Делегација Европске уније (2011.) Социјална инклузија Рома [Онлине] Доступно на: <http://www.europa.rs/en/mediji/najnovije-vesti/1212/Roma+Social+Inclusion.html> (Приступљено 1. децембра 2012.)

Косова суочавају се са још већим ризиком од сиромаштва. Њихов положај на тржишту рада је нарочито неповољан. Стопа незапослености је 2007. године износила 31,6% док је њихова стопа активности била само 48,7% у поређењу са 64,2% код опште популације³⁷; 63% нема формалног образовања.³⁸

Студија коју је 2006. године спровео Програм Уједињених нација за развој (UNDP)³⁹ указује да је 21% Рома навело да им је прикупљање секундарних сировина главни извор прихода, а сличан проценат је неформално запослен код пријатеља или родбине; редовна примања радећи у јавним и приватним предузећима има 12% односно 5%; 10% зарађује продајући артикле на локалној пијаци, а за 10% дечији и породилски додатак представљају главни извор прихода домаћинства.

Роми и даље имају лош приступ могућностима за образовање, здравственим и социјалним услугама и адекватним стамбеним условима. Упркос бројним иницијативама политике последњих година у циљу унапређења положаја Рома, као што су увођење здравствених медијатора, педагошких асистената и координатора за ромска питања на локалном нивоу, распон социјалних услуга и иницијатива за промоцију укључења Рома у друштво још увек није адекватан у односу на потребе и сложеност тог проблема.

Ромске жене и деца су нарочито рањиви, док је сиромаштво у значајном порасту у већим домаћинствима као и у домаћинствима чији су носиоци жене. У горепоменутом извештају UNDP-а наводи се да 41% ромских жена зарађује 30 или мање евра месечно док само 20% ромских мушкараца спада у ту исту приходовну категорију.

За Роме постоји четири пута већа вероватноћа да ће оболети од хроничних болести у односу на општу популацију, а према Европском центру за права Рома, просечни животни век Рома у Србији је 47 година што је 20 година краће од остатка становништва.⁴⁰

Многи Роми доживљавају дискриминацију у свакодневном животу међутим, многи од ових случајева се не пријављују.

Намера је овог пројекта да обезбеди адекватно становање за ромске мушкарце, жене и породице из пет контејнерских насеља (без обзира на њихово порекло), укључујући све људе избачене из неформалног насеља Белвил од којих су сви идентификовани у АП као

³⁷ ФРЕН (2010.) Положај рањивих група на тржишту рада [Онлине] Доступно на: http://www.fren.org.rs/sites/default/files/085_Polozaj_ranjivih_grupa.pdf (Приступљено 23. јануара 2013.)

³⁸ Инклузија (2008.) Анкета о животном стандарду у Србији 2002-2007 [Онлине] Доступно на: <http://www.inkluzija.gov.rs/wp-content/uploads/2011/09/Book.pdf> (Приступљено 20. јануара 2013.)

³⁹ UNDP (2006.) Под ризиком: Социјална угроженост Рома, избеглица и интерно расељених лица у Србији [Онлине] Доступно на: http://europeandcis.undp.org/uploads/public/File/rbec_web/vgr/vulnerability_report_eng_FINAL.pdf (Приступљено 23. јануара 2013.)

⁴⁰ Amnesty International (2008) Србија: Поднесак за Универзални периодични преглед УН-а [Онлине] Доступно на: <http://195.234.175.160/en/library/asset/EUR70/006/2008/en/3b1c01b7-6e21-11dd-8e5e-43ea85d15a69/eur700062008eng.pdf> (Приступљено 23. јануара 2013.)

корисници⁴¹; да добију и задрже безбедан и сигуран дом и заједницу у којој могу да живе у миру и достојанствено.⁴²

Општински напори да се регулишу постојећа неформална ромска насеља и да се обезбеди локација за њихово пресељење су од највећег значаја за овај пројекат; док увођење делотворне координације укључујући и координацију донатора представља један од централних метода овог пројекта.

Мониторинг мисија усмерена на резултате (ROM) одржала се 14.-18. октобра 2013. год. а особа задужена за мониторинг се сусрела са тим(овима) за реализацију, пројектним партнерима и заинтересованим странама, стручњацима, званичницима из Владе и корисницима.

Извештај Мониторинг мисије усмерене на резултате израђен је у новембру 2013. год. и у њему се предлаже ревизија показатеља за мерење резултата пројекта, даље лобирање код нове управе како би се добила подршка за постизање пројектних циљева нарочито у вези са додатним локацијама за изградњу станова социјалног становања и уз учешће ДЕУ, израда стратегије одрживости са вишесекторским приступом. Све препоруке ове мисије узете су у разматрање и пројекат се на одговарајући начин бавио њима.

Додатак 1 потписан 13. марта 2014. између Делегације Европске уније (ДЕУ) и UNOPS-а садржи одобрење да UNOPS купи сеоске куће директно, међутим без додатног финансирања. То је била значајна промена за пројекат пошто су се првобитно активности састојале само од подршке корисницима у обнови кућа и њиховом оспособљавању да остваре зараду.

Додатак 3 се бави кашњењем изазваним тиме што управа Града Београда није показала вођство у реализацији АП-а и обезбедила пуну техничку и политичку подршку овом пројекту. Ово подразумева али није ограничено само на:

- Немогућност да се нађу адекватне локације за изградњу станова социјалног становања. Од пет локација утврђених у АП, са капацитетом од 121 стамбене јединице, и додатних четири које је Град представио у Каталогу у фебруару 2014. год. само три локације социјалног становања се сматрају одговарајућим са капацитетом од 59 стамбених јединица (Орловско насеље 12, Јабучки Рит 15 и Мислођин 32 јединице). За друге локације које је град предложио нису решени урбанистички и власнички статус. Пошто је 116 породица одабрало социјално становање, то значи да 57 породица остаје без трајног стамбеног решења у оквиру пројекта. Када је пројектни тим приметио и пријавио кашњења дошло је до лоше координације институција Града и немогућности да одреде приоритетне пројектне активности.
- Тек крајем јануара 2015. год. план програмирања Беоланд-а за 2014. укључио је обавезно издвајање средстава за суфинансирање (као што је предвиђено у уговору

⁴¹Изузев оних породица које су пресељене на југ Србије и којима ће се подршка пружити кроз друге владине или донаторске програме.

⁴²Како је дефинисао Специјални извештач о адекватном становању
<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Housing/Pages/HousingIndex.aspx>

Града са ДЕУ), али у износу који је мањи од пола предвиђене суме, 27,1 милион динара.

- Неспособност да се организују консултације са заједницама домаћинима и одговарајућим општинским управама.

Затим, десиле су се измене законодавства у вези са стандардима и нормама за изградњу и одржавање станова за социјално становање, што је утицало на величину станова (у зависности од броја чланова породице) и искључујући могућност да се користе монтажне дрвене вишеспратнице како је предвиђено у АП. Због тога ће трошкови за изградњу вишеспратних објеката бити много већи него што је планирано у пројектном документу.

1.6 Остале интервенције

Према пројекцијама буџета за 2010. и 2011. годину, Влада Србије је предвидела да годишње издвоји око 5.6 милиона евра за политике које се тичу инклузије Рома.

Још неколико донатора подржава активности Владе Србије у вези са промоцијом инклузије Рома.

Пројекат „Јачање социјалне кохезије на тржишту рада кроз подршку угроженим и рањивим групама“ заправо је нови концепт пројекта „Иницијативе одрживог управљања отпадом ради здравијег сутра“ (SWIFT), који се фокусира на запошљавање и генерисање прихода; породице Рома које су пресељене из насеља Белвил имаће користи од њега као и заједнице –домаћини у које ће се преместити корисници програма *Побољшање животних услова најугроженијих ромских породица у Београду*. Осим подршке за генерисање прихода, пројекат ће подржати стручно образовање, тражење посла и активне мере запошљавања.

Европска унија, кроз Инструмент за предприступну помоћ (ИПА) за 2012. год. пружа подршку овом приступу социјалном развоју широм сектора. Пројекат ОЕБС-а „Техничка помоћ за инклузију Рома“ у вредности од 4,8 милиона евра који је финансирала ЕУ треба да оствари циљеве Мере 5 секторског програма за социјални развој из ИПА 2102. У секторском програму је утврђено пет компоненти, од којих би једна (Мера 5) требало да подржи реализацију Националне стратегије за унапређење положаја Рома у Републици Србији (Национална стратегија за Роме).

Пројекат Светске банке „Пружање унапређених услуга на локалном нивоу“ вредан 46.4 милиона америчких долара повећава капацитет институционалних актера и корисника за побољшање приступа здравственим, образовним и услугама социјалне заштите у децентрализованом окружењу, а истовремено побољшава ефикасност, правичност и квалитет пружања услуга на локалу. Социјална инклузија рањивих група промовише се кроз овај пројекат као и кроз пројекат „Јачање структура за оснаживање и учешће младих“.

Овај конкретан пројекат део је ширег програма који доприноси решавању проблема избеглица и ИРЛ, а који спроводи Влада Србије.⁴³ Конкретно, активности овог пројекта биће спроведене у оквиру компоненте која подржава трајна и адекватна стамбена решења за до 200 ромских мушкраца, жена и породица из пет контејнерских насеља (без обзира на њихово порекло), укључујући све људе принудно исељене из неформалног насеља Белвил, од којих су сви идентификовани у АП као корисници, изузев оних породица које су расељене на југ Србије и којима ће се подршка пружити кроз друге владине или донаторске програме.

2 Интервенција

2.1 Општи циљ

Допринос унапређењу услова за живот породица избеглица и интерно расељених лица.

2.2 Сврха

Пружање адекватне подршке за до 200 ромских породица погођених активностима пресељења укључујући, тамо где је могуће, трајна стамбена решења.

2.3 Резултати

Резултат 1: Планирање расељавања циљних заједница у трајна стамбена решења која испуњавају стандарде Уједињених нација по питању људских права, конкретно Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима (ICESCR) и Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW).

Резултат 2: Утвђене локације за изградњу, успостављена комуникација са примајућим заједницама, урађене све неопходне анализе и донете коначне одлуке о локацији.

Резултат 3: Израђена планска и техничка документација за изградњу стамбених јединица и реконструкцију приватних и сеоских кућа.

Резултат 4: Изградња блокова за више породица, обезбеђивање сеоских кућа и реконструкција приватних и сеоских кућа спроведена у складу са прихваћеним стандардима одрживе инфраструктуре.

Резултат 5: Правни оквир, власништво, управљање, одржавање и безбедносни модели анализирани и договорени међу заинтересованим странама.

Резултат 6: План расељавања развијен и спроведен.

⁴³ИПА 2009, „Подршка приступу правима, запошљавању и унапређењу животних услова избеглица и интерно расељених лица у Србији“

Резултат 7: Унапређење социјалне и/или економске инфраструктуре у примајућим заједницама како би се изашло у сусрет потребама примајуће заједнице и интеграцији расељених мушкараца, жена и породица

2.4 Активности

Резултат 1: Планирање пресељавања циљних заједница у трајна стамбена решења која испуњавају стандарде Уједињених нација по питању људских права, конкретно Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима (ICESCR) и Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW).

Пресељење мора бити уз пуно уважавање стандарда Уједињених нација по питању људских права и решења која се сматрају адекватним за дугорочно становање под УН нормативним оквиром. Процес израде, планирања и спровођења биће партиципаторан и обезбедиће да се интереси и потребе маргинализованих група у оквиру ромске популације (тј. жена, деце, старијих особа, особа са инвалидитетом) утврде и узму у обзир. У оквиру пројекта ће се такође водити рачуна о посебним интересима жена као што су безбедност, приступ услугама и приступ запошљавању и то у свакој фази пројектног циклуса.

Стога, пројекат ће садржати и елемент који ће се односити на јачање капацитета надлежних органа на националном и локалном нивоу за спровођење међународних стандарда и договора о законима о људским правима које је Србија потписала у домену економских, социјалних и културних права са посебном пажњом на право на адекватно становање. Прожимајућа оса пројекта ће бити да допринесе пројекту ИПА 2012., који спроводи ОЕБС, а који се тиче оснаживања власти да спроводе консултације са заједницама, да оснажи заједнице да учествују у консултацијама, да спроводи и документује консултације са заједницама, да планира пресељење уз пуно учешће заједница обухваћених пројектом и да гарантује право на делотворни правни лек током трајања процеса расељавања.

Слободан проток информација између пројекта и свих интересних страна је од виталне важности за промоцију делотворне консултације и учешћа јавности, као и за остваривање циљева за планирање расељавања. Пројекат у том смислу сарађује на три нивоа са: 1) корисницима – мушкарцима, женама и породицама Рома; 2) примајућим заједницама и 3) градским институцијама и другим иницијативама које се баве ромским питањима.

Како би се обезбедила једнака права свим породицама обухваћеним принудним исељењем, пројекат је саставио списак свих лица принудно исељених из насеља Белвил и извршио преглед појединачних случајева у оквиру којих породице нису тренутно биле присутне у поменутих насељима.

Рано успостављање контаката са корисницима ромске националности – мушкарцима, женама и породицама – кроз директну комуникацију и фокус групе је од изузетне важности за процес консултација, који се вршио током целог трајања пројекта. Стога пројекат користи представнике насеља које је именовао Град Београд а који су у сталном контакту са крајњим корисницима у вези са свим аспектима пројекта. Улаже се посебан напор да би се обезбедило да мушкарци, жене и деца ромске националности са инвалидитетом буду укључени у све аспекте. Од особља ДЕУ у Србији се тражило да учествују у избору свих кључних експерата за пројекат.

Заједнице-домаћини (пријемне заједнице) осећају се угроженим због нових насеља, те се стога идентификују као категорија на коју пројекат има утицаја. Пројекат ће се бавити и тежити да ублажи све неповољне ефекте повезане са расељањем у нове заједнице путем редовне размене информација и консултација. Надаље, консултације које укључују представнике заједница-домаћина (пријемне заједнице) и ромске мушкарце, жене и породице помажу у изградњи поверења и решавању несугласица до којих неминовно долази током и након расељавања. Иако према АП-у, Град Београд има водећу улогу у процесу, до сада није било политичке воље да се успостави контакт са пријемним заједницама.

Како би се све комуникације решиле на стратешки начин, у оквиру пројекта је припремљена Стратегија комуникација са Акционим планом. Овај план се већ мењао током времена а биће поново измењен како би се уклопио у нове околности.

Све активности обухваћене овим резултатом се спроводе у тесној сарадњи са Канцеларијом високог комесара УН за људска права (ОНСНР) преко саветнице за људска права у Канцеларији резидентног координатора УН за Србију и пројектних партнера: Данског савета за избеглице (DRC) и Центра за унапређење становања социјално угрожених група (НС),⁴⁴ а уз консултације са Градом, ОББС-ом и другим интересним странама.

Како постизање овог резултата представља предуслов правилном спровођењу целокупног пројекта, у току прва два месеца формирања пројектног тима (почевши од маја 2013. год.) развијале су се активности које су се прилагођавале и спроводиле током целог трајања пројекта.

Активности:

1.1 Израда методологије за спровођење смислених и транспарентних консултација и процеса доношења одлука са обухваћеним заједницама (како пресељених, тако и пријемних⁴⁵ заједница)

Методологија је израђена у мају 2013. год. током другог месеца након што је основан пројектни тим. Формално су је прихватиле све заинтересоване стране и користила се током процеса реализације.

1.2 Развој механизма за потпуно учешће Рома корисника у спровођењу пројекта

Пројектне активности пружају простор за оснаживање Рома корисника преко успостављања пуних партнерстава при спровођењу. На пример, корисници неће бити генерички „консултовани“, већ ће (кад год је могуће) учествовати у успостављању механизма спровођења: нпр. преузимањем активне улоге у дискусијама фокус група о предложеним локацијама и концептуалном пројекту објеката и смештаја, преузеће одговорност за осмишљавање правила за расподелу смештаја породица, учествоваће у

⁴⁴ Због недостатка довољног броја адекватних локација за социјално становање, раскинути су уговори са Данским саветом за избеглице (DRC) и Центром за унапређење становања социјално угрожених група (НС) 30. септембра 2014. године након завршетка посла који је било могуће завршити.

⁴⁵ Пријемна заједница је заједница која живи у будућем суседству заједнице која се расељава

дефинисању правила суживота у зградама за вишепородица и слично. Ови механизми се такође фокусирају на интеграцију родних питања, учешће особа са инвалидитетом као и дечијих права и учествовању у процесу доношења одлука.

Сви механизми су развијени у консултацији са интересним странама и произилазе из Методологија које је одобрио поткомитет пројекта. Ова активност се изводи током целог трајања спровођења пројекта.

1.3 Нацрт Стратегије комуникације и Акционог плана

Стратегија комуникације је израђена и одобрена од стране Јединице за медије и информисање Делегације Европске уније у Србији у јулу 2013. год. Након што се одобри Додатак 2, припремиће се и Акциони планови до децембра 2015. год.

1.4 Израда коначног списка корисника

АП садржи привремени списак корисника који чине 202 породице. Списак обухвата 169 породица из пет контејнерских насеља Макиш 1 и Макиш 2 (на општини Чукарица), Јабучки Рит (општина Палилула), Кијево (општина Раковица) и Ресник (општина Раковица) и 33 породице које су првобитно избачене из насеља Белвил, а које не станују у овим циљаним контејнерским насељима⁴⁶.

У сарадњи са Секретаријатом за социјалну заштиту, пројектни тим је идентификовао 197 потенцијалних корисничких породица у првој години реализације пројекта (147 у насељима, 43 изван насеља и седам које су претходно добиле помоћ). Од тих 197, 130 су некадашњи становници Белвила, остали су углавном из подручја око Газеле, Панчевачког моста и блока 60. Од 172 идентификоване корисничке породице, за 170 се сматра да су квалификоване (једна госпођа из једночлане породице је преминула а један господин из једночлане породице не испуњава критеријум зато што има пребивалиште у Бојнику). Упркос напорима људи из пројекта, није могло да се дође до осамнаест породица које сад живе изван новоформираних насеља.

Списак корисника је одобрен на другом састанку Поткомитета у новембру 2013. год. Пројектни тим сваке недеље контактира са Секретаријатом за социјалну заштиту ради размене информација о дешавањима у породицама (преминули, новорођени).

1.5 Одређивање контакт особа у ромским заједницама које су корисници пројекта

У циљу успостављања тесних веза и комуникације са породицама које ће бити расељене, пројекат ради са представницима насеља које је именовано Град Београд.⁴⁷ Контакт особе обезбеђују отворену и директну комуникацију са породицама; кроз њих пројекат добија информације из заједнице у вези са активностима и организацијом састанака са представницима заједница, посетама и осталим активностима битним за спровођење пројекта. У случајевима у којима ове контакт особе буду успостављене кроз друге

⁴⁶ У току априла 2012. године, укупно 260 породица је исељено из насеља „Белвил“, а за 128 је понуђен смештај у насељу мобилних контејнера у Београду, од којих је 105 пристало. Тренутно су 94 породице смештене у једном од четити контејнерска насеља обухваћена планом расељавања. Остале породице су смештене ван ова четири насеља.

⁴⁷ Иако је било контакт особа у свих пет мобилних насеља (две жене и три мушкарца) који су служили као прве особе за контакт између пројектног тима и ромских корисника, крајем јуна 2014. год. остало је само две особе пошто су се остали преселили у своје нове куће а град није поставио друге људе да обављају тај посао.

интервенције, пројекат ће користити исте контакт особе како би се обезбедила координација и јасни односи са другим интервенцијама.

Ова активност је спроведена у току прва два месеца од почетка спровођења пројекта када су утврђене контакт особе и када је успостављена стална комуникација.

1.6 Одређивање контакт особа у пријемним заједницама (заједницама домаћинима)

Према АП-у, за ово је одговоран Град Београд. Пројекат и саветник из ОНСНР-а ће наставити да инсистирају током координационих састанака са Секретаријатом за социјалну заштиту да се организују ваљане консултације са одговарајућим пријемним заједницама. То што ни претходна ни садашња управа Града Београда није успела да организује такве консултације довело је до континуираног отпора код пријемних заједница да прихвате социјалне станове Рома. Затим, продужење од једне године није довољно времена да се организују ове консултације и да се израде пројекти за пријемну заједницу с обзиром да буџетска линија није више доступна јер су средства пребачена за изградњу.

Резултат 2: Идентификоване локације за изградњу, успостављена комуникација са локалним заједницама, спроведене све неопходне анализе и донете коначне одлуке у вези са локацијама

Према АП-у предвиђено је да се породицама понуде три различита модела становања: 1) Социјални станови у вишепородичним блок зградама; 2) Поправке/реконструкција кућа или друга врста помоћи у циљу испуњења минималних адекватних стамбених стандарда за куће у власништву корисника; 3) Смештај у постојећим сеоским кућама.

У АП-у је предложено пет локација за социјално становање. Свака од њих је морала да буде евалуирана путем консултација и са радном групом пројекта (састављеном од кључних заинтересованих страна) и директно са корисницима.

Први корак у овом процесу је био анализа правног статуса локације (да се види да ли предложено земљиште има планирану стамбену намену) и да се утврди да ли је власништво јасно. На основу ових, по закону обавезних, услова само су две предложене локације у АП-у (у Орловском насељу и Јабучком риту) и једна која је додељена пројекту у септембру 2014. год. (Мислоћин) могле даље да се уређују у сврху становања.

Број породица које ће бити пресељене на једну локацију је дефинисан према урбанистичким показатељима који омогућују изградњу објеката одређене величине и броја јединца. Број јединица је такође био ограничен на начин који обезбеђује интеграцију расељених породица у нове заједнице и избегава сценарио гетоизације, односно непланиране промене структуре становништва у заједници.

Пројекат ће подржати власти Града Београда при консултацијама са мушкарцима, женама и породицама ромске националности, као и у припремама комплетних процена локација у смислу потенцијала за изградњу. Ове процене се спроводе на начин који обезбеђује да стамбена решења обухватају главне атрибуте права на адекватно становање представљене у 4. Општем коментару Комитета за економска, социјална и културна права.⁴⁸

⁴⁸ Да би био адекватан, стамбени смештај мора пратити следеће критеријуме као минимум: сигурност стамбеног статуса, доступност служби и услуга, материјала и инфраструктуре; приступачност; условност; доступност; локација; културна

Као део консултативног процеса, потенцијалне корисничке породице исказале су интересовање за решење које подразумева сеоско становање. У складу са исходима консултативног процеса, свака потенцијална корисничка породица добила је прилику да потражи и идентификује потенцијалне сеоске куће, које ће затим бити купљене из средстава пројекта.

Активности

2.1 Процена локација у погледу потенцијала за изградњу у складу са главним атрибутима права на адекватно становање

Скуп мерљивих критеријума за процену предложених локација је израђен у току прва два месеца пројекта у циљу гарантовања поштовања главних атрибута права на адекватно становање и одрживости активности према опису из четвртог (4.) општег коментара CЕССR. Ови показатељи обухватају: приступ социјалним службама, образовању, здравству и јавном превозу, доступност потенцијалних послодаваца, удаљеност од извора загађења итд. Главна забринутост у вези са пресељењем породица је приступ запошљавању и томе ће се посветити посебна пажња. Критеријуми за евалуацију локација за социјално становање једногласно су усвојени на првом састанку Поткомитета пројекта који је одржан 23. маја 2013. године.⁴⁹

Одабране локације су процењене и са техничке стране потенцијалне изградње, што укључује: доступност планске документације, имовинска и катастарска питања, припремни грађевински радови, доступност прикључака на комуналну инфраструктуру (водоснабдевање, струја, канализациона мрежа, приступни путеви). Радна група се састоји од представника UNOPS-а, OHCHR-а, DRC-а, HC-а, OEBC-а, Дирекције за грађевинско земљиште и изградњу Београда и локалних/општинских власти. Расположиве локације су процењиване од 5. до 17. јуна 2013. год. а процедура је поновљена за локацију у Мислођину у фебруару 2014. год. За само три локације (Орловско насеље, Јабучки рит и Мислођин) се сматра да испуњавају услове за даље разматрање док друге имају нерешена правна, имовинска и урбанистичка питања.

2.2 Представљање потенцијалних локација и консултација са породицама о жељеним локацијама за вишепородичне зграде и пресељење у сеоске куће

Иако је Град Београд у сарадњи са OEBC-ом представио у то време већ идентификоване локације корисничким породицама у току маја 2012. године, због поменутих резултата процене било је неопходно одржати нову презентацију коначно одабраних локација. Све презентације укључују детаљну разраду потенцијала локације и доступност образовања, здравства и запослења. Свака породица је позвана да пошаље по једног мушког и једног женског члана као представнике на презентацијама.

Након посете локацијама следи процес интензивних консултација који укључује представнике и представнице породица. Консултације за резултат имају свеобухватан извештај о мишљењу заједнице о квалитету локација, становиштима о могућности

подесност. Више информација молимо потражите на следећој адреси:

[http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/469f4d91a9378221c12563ed0053547e?Opendocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/469f4d91a9378221c12563ed0053547e?Opendocument)

⁴⁹ Критеријуми су доступни на адреси: : http://www.sagradimodom.org/dokumenti/en/26_609277_criteria-for-evaluation-of-locations.pdf

живљења на овим локацијама и жељеним локацијама за пресељење, што ће бити од кључне важности за коначни избор локација.

Пошто су посете локацијама организоване за Орловско насеље и Јабучки Рит, пројектни тим ће извршити исте активности за локацију Мислођин током прва три месеца продужетка пројекта.

2.3 Коначна потврда локација за пресељење

Извештаји припремљени под активностима 2.1 и 2.2 представљени су свим релевантним интересним странама. Резултати процене и евалуације показали су да је за локацију у Јабучком Риту неопходно побољшати приступ различитим социјалним услугама што би Град Београд требало да координише у сарадњи са пројектним тимом. На основу налаза и доступности локација, консултантски процес је спроведен са градским властима, како би се обезбедила њихова посвећеност за реализацију унапређења неопходних да би локације биле у потпуности погодне за уређење као и да у потпуности испуњавају главне атрибуте права на адекватно становање описаног у четвртом (4.) Општем коментару CЕССR. Коначна одлука мора да буде резултат заједничког споразума између градских власти и корисничких породица.

Извештај о евалуацији за нову локацију за изградњу социјалних станова у Мислођину биће завршен након потпуне процене од стране Радне групе (урађено и пријављено) и након презентације корисницима пројекта. Тек онда може да се потврди да је локација одговарајућа. Те активности ће се спровести у оквиру пројекта за локацију Мислођин током прва три месеца продужетка пројекта.

2.4 Избор породица за пресељење на одређене локације

Спроведена је нова процена броја породица квалификованих за пресељење у јуну 2013. год., као што је објашњено у активности 1.4. Процена такође укључује породице и лица која из разних разлога тренутно не живе у контејнерским насељима. Тренутно постоји 170 квалификованих породица али ситуација флукутира услед промена које се дешавају, пошто се рађају нови чланови породице или долази до смртних случајева. Овај број ће се помно и благовремено пратити и о њему ће се извештавати кроз редовну размену релевантних информација са Секретаријатом за социјалну заштиту једном у два месеца.

Узимајући у обзир резултате истраживања спроведеног у оквиру припрема АП-а, корисничке породице ће учествовати у изради скупа критеријума са пријавним формуларима за избор породица које ће бити пресељене на одређене локације. Евалуација образаца и коначни избор су у надлежности градског Секретаријата, уз подршку пројектног тима и Саветнице УН за људска права.

Ову активност ће заједно спроводити Град Београд, пројектни тим UNOPS-а и ОНСHR.

Резултат 3: Израђена планска и техничка документација за изградњу вишепородичних зграда и реконструкцију приватних и сеоских кућа

Потребно је да градске власти предузму низ активности у погледу планске документације и власничких питања. Када се реше планска документација и власничка питања, релевантне градске власти и институције припремају урбанистичку документацију потребну за разраду главних техничких пројеката. Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда (Беоланд) као инвеститор и градска институција одговорна за техничку

сарадњу морају да прибаве релеватне техничке услове од комуналних предузећа и локацијску дозволу за израду главног пројекта.

Од пет локација утврђених у АП-у и четири предложених у Каталогу, само су три (Орловско насеље, Јабучки Рит и Мислођин) адекватне за даље уређење.

У оквиру АП-а Град Београд је закључио да монтажне дрвене вишеспратнице нуде најподесније решење у погледу трошкова улагања, искоришћености земљишта и времена изградње. Град је у оквиру АП-а усвојио пројекат који подразумева два спрата (приземље и први спрат) са 12 и 14 станова. Међутим, овај пројекат није више важећи пошто га је потиснуло ново законодавство.⁵⁰ Поред тога, измене законодавства из 2013. год. такође су утицале на повећање стандарда просторности у зависности од броја чланова породице (у АП-у на пример, 28 квадратних метара за трочлану породицу у поређењу са новом нормом од 40-55 метара квадратних за исту породицу). Све ово је довело до повећања трошкова изградње.

Кад је у питању компонента сеоских кућа, адекватни стандарди становања се дефинишу као нето животно простор од најмање 10м² по члану породице, тврдих подова, са омалтерисаним зидовима, уграђеном столаријом и чврстим кровом. Стандард такође укључује доступност воде и струје, санитарног блока и прикључак канализационом систему или септичкој јами. У зависности од специфичних околности за сваку породицу која је одабрала реконструкцију сопствене имовине, можда буде потребно извршити мале додатне поправке, нпр. из разлога безбедности, попут изградње степеништа и заштитних ограда, или за испуњење одређених потреба идентификованих кроз консултације са корисницима, попут грејања и кувања на чврста горива. О томе ће се спровести евалуација и одлучиваће се за сваки случај појединачно.

Активности

3.1 Спровести консултације са породицама у сваком од постојећих контејнерских насеља у вези са предложеним концептуалним пројектом

Консултације у вези са моделом становања и предложеним архитектонским пројектом припремио је и извршио НС уз подршку пројектних тимова UNOPS-а и DRC-а у јулу/августу 2013. год.

3.2 Процена доступних концептуалних решења и израда идејног пројекта

Након резултата анализе из „Техничке студије рационалног избора грађевинских елемената за социјално становање“ коју је израдио НС, препорука у оквиру извештаја са консултација са корисничким породицама а пре свега одредби Уредбе о условима, стандардима и нормативима за планирање и пројектовање, грађење, коришћење и одржавање станова за социјално становање⁵¹ која је ступила на снагу након што је потписан пројектни уговор и АП усвојен, закључено је да се у пројекту не могу користити монтажне куће од дрвета већ се морају градити вишеспратни објекти. Идејни пројекти су

⁵⁰ Уредба о условима, стандардима и нормативима за планирање и пројектовање, грађење, коришћење и одржавање станова за социјално становање, Службени гласник Републике Србије, бр. 26/2013; Закон о заштити од пожара, Службени гласник Републике Србије, бр. 111/09; Закон о енергетици, Службени гласник Републике Србије, бр. 84/04, 57/11 и 80/11; Правилник о енергетској ефикасности зграда, Службени гласник Републике Србије, бр. 61/11; Правилник о условима, саджини и начину издавања сертификата о енергетским својствима зграда, Службени гласник Републике Србије, бр. 61/11.

⁵¹—Службени гласник Републике Србије, бр. 26 од 20. марта 2013.

израђени за Орловско насеље, Јабучки Рит и Мислођин и они обезбеђују поштовање људских права по питању становања, узимају у обзир конкретне потребе породица идентификованих током процеса консултација и дугорочну економичност у погледу одржавања и енергетске ефикасности.

3.3 Усвајање идејног пројекта од стране релевантних интересних страна

Два идејна пројекта (Орловско насеље и Јабучки Рит) представљена су представницима свих страна укљученим у пројекат на другом састанку Поткомитета у новембру 2013. год. Сви коментари, предлози и опажања корисника су укључени у идејни пројекат за Мислођин.

3.4 Издавање локацијских дозвола за градилишта

Због строгих пројектних рокова, све нове земљишне парцеле које су предложене за изградњу социјалних станова морају већ да буду формиране, са дефинисаним урбанистичким параметрима како би локацијска дозвола могла одмах да се изда.

У складу са Законом о планирању и изградњи, Град Београд - Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда, као инвеститор, обавезан је да прибави техничке услове за изградњу (услови које објекти морају испунити како би били повезани на јавну комуналну инфраструктуру) од јавних комуналних предузећа, као и локацијску доволу са свим техничким условима.

Локацијске дозволе за све три слободне локације за изградњу прибављене су до новембра 2014. године.

3.5 Издавање грађевинских дозвола за градилишта

Израда главног техничког пројекта у складу са специфичностима сваког градилишта је урађена када је одобрен идејни пројекат и издата локацијска дозвола. У оквиру процеса израде главног пројекта посебно се морају узети у обзир: стамбене потребе циљних породица, ниво развоја на локацији и околном подручју (како би се избегла гетоизација), конфигурација терена, доступност комуналне инфраструктуре (вода, струја, канализација) и путева (укључујући квалитет истих), трошкови изградње и одржавања, као и безбедносни аспекти.

Техничка инспекција главног техничког пројекта мора се извршити у складу са Законом о планирању и изградњи. Секретаријат за урбанизам и изградњу на основу прегледаног техничког пројекта и након прибављених неопходних одобрења издаје грађевинске дозволе. Израда главног техничког пројекта и технички преглед главног техничког пројекта извршени су путем отворене јавне набавке у складу са правилима и процедурама UNOPS-а.

Грађевинска дозвола за Орловско насеље прибављена је у јуну 2014. иако је локацијска дозвола прибављена у октобру 2013. год. Пошто ова активност директно зависи од претходне (издавање локацијске дозволе), предвиђен је и симултани приступ. Због кашњења код прибављања локацијских дозвола, процес издавања грађевинске доволе почео је у новембру 2014. год. за Јабучки Рит. Издавање грађевинске дозволе за Мислођин ће почети чим се заврши главни пројекат (најраније у јануару 2015. год.).

Резултат 4: Изградња вишепородичних зграда, обезбеђивање сеоских кућа и реконструкција приватних и сеоских кућа спроведени у складу са прихваћеним стандардима одрживе инфраструктуре

Пошто су три различита модела пресељења предвиђена овим пројектом (вишепородичне зграде, приватне и сеоске куће), различити приступи ће бити предузети за сваки од тих модела.

Изградња зграда ће се спровести у складу са законским оквиром Републике Србије и правилима и процедурама UNOPS-а за набавке. То значи да припрема тендерске документације и тендерски процес могу започети након издавања грађевинске дозволе. Надзор над процесом изградње ће бити у складу са UNOPS-овом методологијом директног спровођења и одрживом изградњом. UNOPS поседује дуго, позитивно искуство у коришћењу FIDIC⁵² модела уговора за изградњу и исти приступ ће се користити и за овај пројекат.

Пошто је до сада издата само једна грађевинска дозвола док је за остале процес започео у новембру 2014. (Јабучки Рит) или ће започети у јануару 2015. (Мислођин), изградња објеката биће одложена за више од годину дана у односу на првобитан план. Уколико се грађевинске дозволе за Јабучки Рит и Мислођин издају до краја јануара 2015. год. изградња може почети у марту 2015. год. и завршити се у септембру 2015. год.

Извођач грађевинских радова за изградњу вишепородичних зграда ће се изабрати кроз поступак отворене јавне набавке. Према Закону о планирању и изградњи, Град Београд има одговорност да именује званични надзорни орган за градилиште. Радови који се уговарају односили би се само на изградњу објеката и најближег окружења (до једног метра од зграде, отприлике). Сви радови на развоју инфраструктуре и повезивање на инфраструктурну мрежу као и сви остали радови на парцели везани за локацијску дозволу (уређење зеленила, паркинг места и приступни путеви, септичке јаме) или геотехничке карактеристике парцеле (потпорни зидови, систем за одвод воде итд.) спадају у одговорност Града Београда и финансирају се из буџета Беоланд-а. Организација радова на градилишту и временски рокови изградње вршиће се у координацији и договору са инвеститором, дирекцијом Беоланд. Где год је могуће, треба истражити могућности да и корисници учествују у грађевинским радовима под надзором. У складу са способностима и вештинама, могу учествовати у нпр. земљаним радовима, простим радовима на бетонирању, мање захтевним завршним радовима који се обављају простим алатом, уређењу спољних површина, подизању ограда и слично. Ово ће помоћи у повећању одрживости и локалног власништва, као и појачавању вештина и прихода.

У оквиру два конкурса за сеоске куће 43 породице су подржане и тиме се та активност завршила. Према томе, та активност се неће наставити.

UNOPS је био одговоран за читав процес куповине сеоских кућа након информација које је обезбедио тим са којим је ОЕБС склопио уговор и мобилисао.

UNOPS је такође помогао око поправке сеоских кућа тако што је обезбедио грађевински материјал и подршку за генерисање прихода.

⁵²Међународни савез инжењера консултаната. Акроним потиче од имена савеза на француском језику.

Све грађевинске активности у вези са вишепородичним зградама ће се спровести у складу са стандардима одрживе инфраструктуре.⁵³ То значи да ће пројекат, како би постигао социјалну, еколошку и економску одрживост, пратити начин на који се пројектују и изводе инфраструктурни радови, усредсредивши се на одржавање и рад, избор трајних материјала и коришћење опција обновљивих извора енергије. Наведена техничка разматрања су од кључне важности за постизање стварне одрживости инфраструктуре. У оквиру пројекта се планира коришћење процеса и материјала који највише штите животну средину – и уколико је могуће прибављених локално.

Активности

4.1 Спровести тендерску процедуру и приступити изградњи вишепородичних зграда

На основу главног техничког пројекта се дефинише предмер за свако градилиште. Финансијска помоћ ЕУ ће покрити трошак куће укључујући финалне радове и уградњу опрему са тротоаром. Различите карактеристике локација значе да ће се процене грађевинских трошкова разликовати.

Тендерском процедуром је предвиђен отворени тендер који ће се спровести у складу са правилима и процедурама UNOPS-а за набавке а план набавки ће бити сходно израђен. Тендерски пакети ће бити подељени како би се подносиоцима понуда омогућило да поднесу понуде за цео пакет или за поједине партије. Ово обезбеђује избор најбоље понуде за свако градилиште, као и да се радови изведу благовремено.

Инжењери и тим за набавке UNOPS-а одговарају за ову активност, која ће се спровести након добијања грађевинских дозвола. Кад год је могуће у тендерску документацију и критеријуме процене треба укључити социјални елемент, како би се омогућило учешће квалификованих корисника, односно њихова општа укљученост у активности интензивног рада. Према процедурама UNOPS-а за набавке, време потребно за тендерски процес је отприлике шест до осам недеља.

4.2 Изградња вишепородичних зграда

Ову активност изводи одабрани извођач радова под надзором пројектног тима UNOPS-а. Праћење процеса изградње обухвата следеће: редовне посете грађевинским локацијама, контролу динамике и квалитета радова, финансијску ревизију, поштовање стандарда одрживе инфраструктуре, сарадњу са званичним телом за надзор које именује Беоланд, координацију активности са извођачима.

Град Београд,- Беоланд, као званични инвеститор, има обавезу да обезбеди званични надзорни орган за градилиште. Беоланд и UNOPS ће бити у блиској координацији и планираће све активности на градилиштима како би осигурало да су сви прикључци на инфраструктуру завршени у време финализације изградње кућа. Употребна дозвола за куће ће се набавити тек кад целокупна инфраструктура буде прикључена.

У оквиру пројекта се планира употреба процеса и материјала који највише штите животну средину, а који су, уколико је могуће, прибављени локално.

⁵³UNOPS (2013) Одржива инфраструктура [интернет издање] Доступно на страници: <http://www.unops.org/ENGLISH/WHATWEDO/FOCUS-AREAS/PHYSICAL-INFRASTRUCTURE/Pages/physical-infrastructure.aspx> (Посећена 26. јануара 2013)

Изградња ће се извести у фазама, у складу са доступношћу локација.

4.3 Подршка куповини сеоских кућа

Ова активност је завршена.

4.4 Реконструкција сеоских кућа и подршка за остварење прихода

Кроз пројекат ће се обезбедити грађевински материјал корисничким породицама за обнову већ купљених сеоских кућа и машина, алата и опреме за подршку породицама при активностима за остварење прихода. Поред тога, биће обезбеђена подршка у виду надзора како би им се помогло да куће обнове самостално. Набавка материјала и бесповратна помоћ за остварење прихода биће извршени у складу са UNOPS-овим правилима у вези са набавком. Током реализације пројекта, пројектни тим ће пратити утицај пружене подршке породицама пресељеним у купљене сеоске куће.

Планирано је да до 43 породице добију грађевински материјал за обнову својих сеоских кућа и бесповратну помоћ за остварење прихода до краја јануара 2015. године.

4.5 Реконструкција имовине у приватном власништву

Планира се да једна породица која је власник земљишта добије нову монтажну кућу док ће десет породица које су већ добиле подршку завршити активности на реконструкцији.

4.6 Технички пријем радова и издавање употребних дозвола

Као коначну активност за изградњу јединица социјалног становања, одговарајућа градска служба ће извршити техничку инспекцију и пријем свих радова. То ће довести до издавања употребне дозволе од стране одговарајућег градског Секретаријата.

Резултат 5: Правни оквир, власништво, управљање, одржавање и безбедносни модели анализирани и договорени међу интересним странама

Један од предуслова успеха овог пројекта је да све активности спадају у оквиру постојећих законских прописа. Према АП-у, стамбене јединице које ће бити изграђене у оквиру пројекта ће Град Београд доделити мушкарцима, женама и породицама под основним условима социјалног становања. Поменути услови морају да: а) гарантују да приходи породица не буду угрожени комуналним трошковима (тј. мораће да постоје субвенције за оне који немају приходе; уколико Град не обезбеди субвенције, поред упозорења да ове породице немају редовне приходе за надокнаду поменутих трошкова, нагомилани неплаћени рачуни не могу постати основ за њихово избацавање и раскид станарског уговора); б) предвиђени модел ће морати да обезбеди гаранције у смислу правне сигурности поседа стана.

Законодавство Републике Србије дозвољава „социјално становање у заштићеним условима“ како би се заштитиле изузетно угрожене групе. У Београду градска управа ограничава ову подршку на избеглице и ИРЛ. Пројекат је обезбедио анализу трошкова и користи уз поређење различитих доступних мишљења како би се укључио (део) ромских породица у најугроженије породице према овој опцији. У овом поређењу су се узеле у разматрање последице успостављања рестриктивнијих или либералнијих критеријума за избор приступа „заштићеним условима“.

Град Београд ће остати власник зграда, а становање ће бити под управом Секретаријата за социјалну заштиту.⁵⁴ Станарско право ће бити обезбеђено за непрофитну станарину за дефинисани период од пет година, уз то да ће продужење бити условљено тиме да ималац уговора поштује правила станарског уговора и да се и даље квалификује као социјално угрожено лице коме је потребно социјално становање. Алтернативни станарски програми којима се станарима обезбеђује делимично и прогресивно власништво објеката за социјално становање су забрањени према Закону о социјалном становању.⁵⁵

Мушкарци, жене и породице ће бити обавезни да плате трошкове рутинског одржавања и поправки у становима, на пример замену сијалица и поправку и одржавање инсталација и намештаја уколико их Град Београд обезбеди, укључујући намерна оштећења или оштећења настала као резултат немара. Остале трошкове сноси Град Београд и они ће бити детаљно наведени у станарском уговору.

Градске власти су из привремених насеља принудно иселиле неке појединце или породице пратећи процедуре које нису биле у складу са стандардним законским обавезама (нпр. нису биле засноване на успостављеним административним правилима, нису укључивале одговарајући правни поступак, нису укључивале право на жалбу итд). Како би се обезбедила заштита права корисника, пројекат ће помоћи Граду Београду у успостављању административних процедура у складу са надлежним законским прописима за све случајеве у којима административне одлуке могу имати ефекта на право на становање или друга права. Ове процедуре ће се пратити у циљу процене претходних случајева принудних исељавања и чиниће основу станарског уговора свих корисника пројекта.

Израда станарских уговора којима се поштују стандарди заштите људских права, начела доброг управљања и избегавања било које врсте дискриминације ће се подстицати и олакшавати. То значи да ће станарски уговори бити направљени партиципативним приступом при ком ће Град Београд и корисничке породице постићи заједнички споразум о структури и суштини уговора, права и обавеза обе уговорне стране. ОНСНР ће прегледати уговор о закупу како би се обезбедило да је исти у складу са заштитом људских права и да се породице не присиљавају на споразум на који не могу да одговоре. Када се прецизирају, ови уговори ће постати правни основ за одговорност обе уговорне стране у погледу станарских питања.

Иако је Град Београд званични инвеститор и власник зграда, одговоран за све аспекте социјалног становања, општине-домаћини такође имају правне обавезе према овим насељима. Међу наведеним обавезама су и обезбеђивање опште безбедности насеља, обезбеђивање квалитетних комуналних услуга и одржавање општег окружења насеља. Ове

⁵⁴ Тренутна пракса у сектору социјалног становања у Београду, иако је Град Београд регистровао непрофитну стамбену организацију, Агенцију за инвестиције и становање, која треба да преузме одговорности обезбеђивања социјалног становања и управљања истим.

⁵⁵ Закон о социјалном становању Републике Србије (Службени гласник РС 72/09 – Закон о социјалном становању). Члан 18: Станови за социјално становање прибављени средствима обезбеђеним у складу са чланом 8. који се дају у закуп, не могу се откупљивати, нити давати у трајно власништво. Члан 8: Средства за социјално становање обезбеђују се из: 1) буџета Републике Србије; 2) донација; 3) домаћих и иностраних кредита; 4) средстава од отплате кредита одобрених у складу са овим законом; 5) других извора у складу са законом.

обавезе су део одвојеног споразума између Града Београда, стамбене агенције и предметне општине Града Београда.

Пројекат подржава градске власти и предметне кориснике при дефинисању станарских уговора, права и обавеза у вези са становањем како би се обезбедило усвајање прихваћених одредби о сигурности поседа стана. ОНСНР ће подржати овај процес и радити са организацијама цивилног друштва, Градом и интересним странама како би се обезбедила усклађеност и доследност према међународним стандардима.

Активности

5.1 Анализирати могућности укључивања социјалног становања у заштићеним условима за принудно исељене ромске породице у јавну политику Града Београда

Законодавство Републике Србије из области социјалног становања дозвољава могућност „социјалног становања у заштићеним условима“ као најнапреднијег облика помоћи изузетно угроженим групама (што омогућава социјалним службама да субвенционирају станарину и трошкове комуналних услуга у променљивој мери, зависно од потреба одређене породице, и у складу са годишњом проценом потреба). Закон оставља општинама да одреде критеријуме за процену права на ову врсту социјалног становања. Припремљен је Извештај о моделима социјалног становања који се тренутно примењују у Србији што чини основу за даљу израду Правилника о социјалном становању. Извештај ће бити представљен заинтересованим странама у пројекту на следећем састанку Координационог тела. То ће служити као основа за предлог пројектног тима и ДЕУ да се социјално становање у заштићеним условима укључи као најподеснији модел за корисничке породице које испуњавају критеријум угрожености према постојећем законодавству на републичком нивоу као и на нивоу **Г**рада Београда.

5.2 Подршка Граду Београду при дефинисању административних процедура у складу са надлежним законским прописима о праву на социјално становање

Ова активност је осмишљена са циљем да заштити права корисника. Пратећи постојећи законски оквир, пројекат ће помоћи Граду Београду у успостављању административних процедура за случајеве у којима административне одлуке могу имати ефекта на права корисника на становање или друга сродна права. Претходни случајеви принудног исељавања из стана, до којих је дошло након истраживања ОЕБС-а спроведеног у августу 2012. године, поново ће бити процењени (пошто је Град прихватио да врати одлуке донете у свим случајевима на поновно разматрање).

Нове административне процедуре ће бити неодвојиви део станарског уговора за све кориснике социјалног становања које се изгради из ЕУ фондова.

5.3 Израда станарских уговора са јасно утврђеним правилима становања и дефинисани модели управљања, одржавања и безбедности за вишепородичне зграде кроз партиципативни процес доношења одлука

Пројекат ће подржати градске власти да уз консултације са корисницима развију цео комплет правила и обавеза које ће постати део станарских уговора. Поменути уговори обухватају следеће:

- Права коришћења стана. Иако су по традицији мушкарци главе породице и власници имовине у заједницама Рома, права свих чланова породице се узимају у обзир и правно дефинишу на основу приступа родне равноправности. Уговорни односи ће покушати

да обезбеде једнакост свих уговорних страна и уговоре ће потписати и мушкарци и жене како би се обезбедило право коришћења свим члановима породице.

- Обавезе у вези са одржавањем.
- Обавезе у вези са станарином и ценом комуналних услуга, узевши у обзир потребу да се обезбеди приуштивост.
- Кућни ред и безбедност.

Припремљен је Извештај о актуелним праксама у вези са правном сигурношћу закупа за кориснике станова социјалног становања. Налази из овог Извештаја послужиће да се изради читав низ правила и обавеза у вези са станарским уговорима.

О свим додатним станарским правилима или обавезама које нису стандардни део станарског уговора тренутно у употреби за социјално становање на територији Града Београда ће морати да се дискутује и донесе заједничка одлука између Града Београда и корисничких породица. Када се договоре, станарски уговори ће бити представљени свим интересним странама уз временски период од две недеље за коментаре.

Ова активност се врши у тесној сарадњи са ОНСНР-ом, менаџером пројекта UNOPS-а, правним и социјалним саветницима, као и мобилним јединицама предвиђеним према пројекту ИПА 2012 „Подршка сектору социјалног развоја/Мера 5 – Имплементација стратегије унапређења статуса Рома у Републици Србији“ када се успостави у општинама са ова два пројекта. Пројектни партнери посредују у преговарачком процесу између Града Београда и корисничких породица, пружајући саветодавне услуге обема странама не би ли се постигао најбољи могући модел станарских уговора.

Пројектни тим ће реализовати шест радионица са корисничким породицама са циљем да им представи Правилник о социјалном становању и информише их о процедури за пријављивање, неопходној документацији, критеријумима и моделима станарских уговора. Ова активност ће почети непосредно након дефинисања локација за пресељење сваке породице, а завршиће се пре окончања грађевинских радова.

5.4 Развити план и програм и спровести са корисницима информативне радионице о одржавању зграда, безбедности, комуналној хигијени и заштити животне средине

Пројектни тим ће реализовати други круг који се састоји од шест информативних радионица у блиској сарадњи са ОНСНР-ом и Секретаријатом за социјалну заштиту Града Београда по пресељењу корисничких породица.

5.5 Подршка Секретаријату за социјалну заштиту Града Београда у координацији активности у вези са корисницима пројекта

У оквиру ове активности, пројекат ће пружити техничку/кадровску помоћ Секретаријату за социјалну заштиту Града Београда по питању:

- Унапређења координације са пројектом и корисницима пројекта (ромским породицама погођеним пресељењем) као и са осталим заинтересованим странама
- Побољшања комуникације са корисничким породицама кроз помоћ у припреми потоњих активности пројекта које за циљ имају завршетак пресељења свих породица које пројекат можда није укључио у оквиру планираног продужетка без додатних трошкова.

Ова техничка помоћ ће обезбедити да Секретаријат за социјалну заштиту Града Београда има довољан капацитет да подржи реализацију пројекта и да припреми решења за породице које су остале без трајног стамбеног решења.

Резултат 6: План и распоред пресељења развијен и спроведен

Град Београд је у оквиру акционог плана пресељења идентификовао 202 породице које ће бити корисници пројекта. У квалификационим критеријумима прописано је да се *домаћинство које се може квалификовати за пресељење дефинише као група људи који живе заједно, а према забелешкама истраживања домаћинстава јула 2012. године*. У случају да је глава породице умрла, напустила породицу и/или преселила се негде, од поменутог истраживања, остали чланови породице имају право на пресељење у складу са одредбама овог акционог плана. Градски Секретаријат за социјалну заштиту ће размотрити ситуацију сваке од ових породица појединачно и понудиће решење за подељене породице.

Током процеса пресељења нарочита пажња ће се посветити угроженим популацијама којима можда треба специјална, односно додатна помоћ, зато што су мање у стању да се суоче са физичким и/или економским измештањем. Такве групе обухватају, мада нису ограничене на: домаћинства чије су главе жене или деца, особе са инвалидитетом, изузетно сиромашни и старија лица.

На крају, процена потреба корисника ће послужити за остварење три циља: 1) обезбедиће информације за успостављање матрице права за домаћинства; 2) пружиће основне економске и социјалне информације потребне за осмишљавање одговарајућег успостављања животних услова и развојне интервенције; и 3) обезбедиће мерљиве демографске, економске, образовне, професионалне и здравствене показатеље за будуће праћење и евалуацију спровођења пројекта.

Активности

6.1 Израда распореда пресељења и плана помоћи

У распореду пресељења и плану помоћи биће у кратким цртама приказани детаљи физичког кретања људи чије је пресељење предвиђено ка локацијама за пресељење. Овај кратак приказ ће обухватити и датуме и времена кретања, начин на који ће информације о пресељењу бити достављене људима на које се односе, логистичке информације о превозу лица и личних ствари до локације и руту до одредишта и по доласку на одредиште.

6.2 Набавка кућних апарата за кориснике

Након консултација са националним партнерима и делегацијом ЕУ, UNOPS ће припремити основни сет кућних апарата који ће се купити за пресељене кориснике. Ови основни апарати ће обухватити као минимум шпорет, фрижидер и машину за веш. Укупно ће бити предато 113 основних сетова апарата корисничким породицама (59 у социјалним становима, 43 у сеоским кућама и 11 у кућама у сопственом власништву).

6.3 Организовати логистику за акцију пресељења

На основу информација прикупљених од одбора за пресељење, биће организована логистика за пресељење. Она ће обухватати: превоз добара, личних ствари и покућства које припада породици; превоз људи; обезбеђивање помоћи онима којима је потребна посебна помоћ (стара лица, деца, особе са инвалидитетом, лица којима је потребна медицинска нега, труднице); храну и воду за пиће.

Када ови предуслови буду испуњени, спровешће се процес пресељења.

Резултат 7: Побољшани услови у погледу социјалне и/или економске инфраструктуре примајућих заједница како би се задовољиле потребе ових заједнице и интегрисали пресељени мушкарци, жене и породице

Пројекат је осмишљен да решава и ублажи било које неповољне ефекте повезане са пресељењем на примајуће заједнице, укључујући повећан притисак на земљиште, воду или остале ресурсе у заједничком власништву, јавну инфраструктуру и услуге. Консултације у којима учествују представници како заједница домаћина тако и заједница које треба да буду расељене помажу да се изгради повезаност између људи и реше спорови до којих неизбежно долази током и након расељавања.

Изградњом/реконструкцијом неких инфраструктурних услова у примајућој заједници би се побољшали услови живота, како за придошлице тако и за заједницу домаћина, а истовремено би се обезбедио подстицај за заједницу примаоца да лакше прихвати интеграцију новопридошлих.

Међутим, консултације са заједницама-домаћинима одговорност су Града Београда. Упркос неколицини покушаја, до сада нису организоване никакве јавне или формалне консултације. Предложена су нека унапређења након повремених контаката са заједницама-домаћинима у току посета и процене локација. У Јабучком Риту потенцијална побољшања односе се на генерално унапређење приступа различитим социјалним функцијама (пут до Овче, чешћи јавни превоз...) док се у Орловском насељу углавном односе на унапређење постојеће и увођење нове инфраструктурне мреже. Реализација тих активности спада у одговорност Града Београда.

Првобитно планирана унапређења инфраструктуре путем пројектних активности више нису могућа због недостатка средстава, тако да током продужетка пројекта неће бити реализоване мере за заједнице домаћине.

Активности

7.1 Извршити процену потреба у погледу инфраструктурних услова у заједници и припремити техничку документацију за одабране пројекте

Процена потреба ће обухватити услове у погледу заједничке социјалне или економске инфраструктуре у заједници која прима нове становнике: комуналну инфраструктуру (водовод, електрична мрежа, пројекти за отварање нових радних места) и социјалну инфраструктуру (школе, амбуланте, дечије вртиће, игралишта за децу, итд.)

Проценом ће се обезбедити информације о потребама заједнице за овом врстом инфраструктуре узимајући у обзир пораст броја становника, тренутни статус постојеће инфраструктуре, обезбеђивање средстава за трошкове изградње/реконструкције инфраструктуре.

Резултати процене потреба ће бити представљени и заједници примаоцу и расељеној заједници. Кроз партиципативни процес одлучивања са обе заједнице и одговарајућом општином, биће утврђени инфраструктурни приоритети и одабран један за реализацију.

Одговорност за организовање консултација са пријемним заједницама сноси Град Београд и поједине општине. Консултације су планиране па одлагане у неколико наврата.

7.2 Реализација утврђених приоритетних инфраструктурних захтева

У случајевима где је то могуће, извршиће се изградња/реконструкција утврђених инфраструктурних захтева кроз заједничке јавне инфраструктурне радове, који ће донети користи заједници у целини, укључујући и расељене породице. На овај начин ће укључивање расељених породица у нове заједнице бити много лакше.

У продужетку пројекта се не предвиђа унапређење инфраструктуре кроз планиране пројектне активности на три одређене локације за социјално становање услед недостатка средстава.

3 Претпоставке и ризици

3.1 Претпоставке на различитим нивоима

Бр.	Претпоставка	Процене и питања управљања
1	Укључивање Рома остаје приоритет Владе	Избори у марту 2014. год. довели су до промене власти на републичком нивоу и у Граду Београду са доласком Српске напредне странке (СНС) на власт. Средином маја именована је нова Секретарка за социјалну заштиту Града Београда, а њена посвећеност успеху пројекта и реализацији политика које се односе на Роме већ је доказана. Нови градски менаџер је такође учествовао у решавању неких проблема са којима се пројекат суочава, као што је учинио и SEIO. Током заједничког састанка Министарства за државну управу и локалну самоуправу, Канцеларије за људска и мањинска права (ОНМР), SEIO и Тима за социјално укључивање и смањење сиромаштва (SIPRU) у мају 2014. год. званичници су се обавезали да побољшају праћење реализације донаторских пројеката инклузије Рома и тиме на бољи начин координирају све напоре у решавању овог великог проблема.
2	Невладин сектор има конструктиван приступ у сарадњи са Пројектом	Сарадња пројектног тима са Платформом за остваривање права на адекватно становање као и са другим невладиним организацијама (НВО) које раде у области подршке угроженом становништву (Praxis, Центар за права мањина, Европски центар за права Рома, Регионални центар за мањине и Amnesty International) наставља да се унапређује. Невладине организације су редовно позиване да присуствују консултацијама са корисницима и учествују у активностима, нарочито оним које су организоване у мобилним насељима.

3.2 Ризици и флексибилност

Пројектни тим ће пажљиво пратити потенцијалне ризике и предузимати контра мере у консултацији са заинтересованим странама и Координационим телом. Процена ризика ће

се радити тромесечно, а званично ће бити ажурирана у сваком извештају. Мора се напоменути да многе активности за ублажавање ризика које су потребне нису нужно под контролом UNOPS-а.

	<i>Ризик</i>	<i>Вероватноћа</i>	<i>Утицај</i>	<i>Процене и питање управљања</i>
1	Преосталих 57 породица остаће без трајног стамбеног решења	Висока	Висок	Барем 57 породица остаће без трајног стамбеног решења. Пројекат и ДЕУ ће наставити сарадњу са Градом Београдом ради обезбеђења додатних локација и, како је ДЕУ предложила, додатних фондова у оквиру предстојећих ИПА програма.
2	Политичка криза/промена владе у току трајања пројекта	Средња	Средњи	Избори у марту су довели нову локалну власт у Београд, дошао је нови градоначелник и други виши званичници. Пројектни тим је одмах успоставио контакте с новим органима власти. Пројектни тим свакодневно прати политичка дешавања у Граду Београду и хитно ће реаговати на било какве могуће промене власти тако што ће организовати презентацију пројекта/његових циљева.
3	Непостојање планске и урбанистичке документације која је неопходна за отпочињање изградње	Средња	Средњи	Пројекат ће наставити са блиском сарадњом са Дирекцијом за грађевинско земљиште и изградњу Београда (Беоланд) како би се пратило издавање неопходне документације за изградњу станова социјалног становања. За успех читавог процеса је од кључног значаја потпуна посвећеност градских власти.
4	Непостојање финансијских извора за комунално опремање локација	Висока	Висок	Буџет Града Београда за 2015. годину би требало да укључи трошак за планирани допринос. Пројекат, заједно са ДЕУ, стално ће подсећати градске власти на њихове финансијске

				обавезе.
5	Непријатељске реакције заједница домаћина	Висока	Висок	Пројектни тим ће подржати Град Београд уколико им је потребна помоћ да организују консултације са пријемним заједницама што би требало да смањи могућност отпора доласку нових комшија. Али, због недостатка средстава у току продужетка пројекта неће бити реализоване никакве инфраструктурне мере за заједнице домаћине што може повећати њихово непријатељско расположење.
6	Неодговарајућа социјална сигурност	Средња	Средњи	Сигурност је једна од почетних принципа у оквиру Критеријума за евалуацију локација. Све одабране/одобрене локације мораће да буду усклађене са Критеријумима.
7.	Правни оквир, власништво, управљање, одржавање и безбедносни модели	Средња	Висок	Пројекат ће подржати Секретаријат за социјалну заштиту Града Београда у изради, усвајању и спровођењу Правилника који ће дефинисати процес одабира корисника, правни оквир и модел станарског уговора, управљање и моделе одржавања и безбедности.
8.	Немогућност породица корисника да покрију трошкове комуналија	Висока	Средњи	Критеријуми за евалуацију локација узимају у обзир могућности корисничких породица да плате трошкове комуналија. У Критеријумима постоји одељак о приступачности и доступности услуга, трошковима и финансијској одрживости. Поред тога, пројекат је припремио две студије које указују на могућности субвенција за различите категорије социјално угрожених

				породица. Корисници сеоских кућа добијају опрему за доходне активности, што би требало да побољша њихову економску ситуацију и повећа могућност за плаћање трошкова комуналија. И, коначно, они који врше реконструкцију своје куће ће се препоручити за доходне активности кроз друге пројекте, као што је Јачање социјалне кохезије на тржишту рада, који финансира ЕУ и реализује UNOPS.
9	Високи трошкови управљања и одржавања због тога што су насеља удаљена и раштркана	Ниска	Низак	Ризик је сведен на минимум кроз одредбе у Критеријумима за евалуацију локација.
10	Републичке/локалне власти су споре или не спроводе аспекте програма за које су оне надлежне	Висока	Висок	Пројектни тим ће наставити да сарађује са градским властима и заједно са ДЕУ, као донатором, подсећаће их на њихову одговорност и обавезе. Пројекат ће користити састанке Координационог тела као форум на којем се може расправљати о могућим проблемима у раној фази и по могућству их и решити.
11	Повећана активност партнера у региону доводи до преклапања и пометње код општинских руководећих структура	Средња	Средњи	Пројекат ће размењивати информације о пруженој помоћи са свим релевантним заинтересованим странама путем редовних координационих састанака и извештаја.
12	Због високог степена резигнације и непостојања капацитета, представници Рома, а нарочито жене,	Средња	Средњи	Пројектни тим ће наставити да одржава добре односе са свим корисницима у насељима, да подстиче учешће жена у пројектним активностима и да координира активности на

	нису вољне да учествују			терену са Секретаријатом за социјалну заштиту.
13	Изградња није завршена до краја пројекта	Средња	Средњи	Уколико се грађевинске дозволе за Јабучки Рит и Мислођин не обезбеде до краја јануара 2015. год. постоји велики ризик да се изградња неће завршити за време трајања пројекта. Пројектни тим ће наставити да блиско сарађује са градским властима и ДЕУ као и са осталим заинтересованим странама како би се дозволе прибавиле на време.
14	Временски услови успоравају процес изградње	Средња	Средњи	Планови за изградњу ће се сачинити тако да предвиде обављање свих грубих (спољних) грађевинских радова током пролећне, летње и јесење сезоне.
15	Негативан публицитет	Висока	Висок	Све заинтересоване стране су редовно обавештаване о проблемима у спровођењу пројекта и упозорене су на могућност негативног публицитета пројекта /донатора/ заинтересованих страна. Чим се одобри преложени Додатак 2 и донесе коначна одлука о обезбеђењу помоћи за оне породице које неће добити стамбено решење кроз овај пројекат, припремиће се одговарајућа Стратегија комуникације.

4 Реализација

4.1 Материјална и нематеријална средства

Финансијски ресурси које је доделио донатор (Европска унија) покривају све опште трошкове пројекта, укључујући:

- Особље и остале неопходне људске ресурсе
- Активности
- Путовања и транспорт
- Канцеларију и ИТ
- Видљивост.

Финансијске и административне евиденције воде се према UNOPS-овим правилима и процедурама, коришћењем система двојног књиговодства. Конкретно, пројекат води:

- Рачуноводствене евиденције (компјутерске или ручно вођене) из рачуноводственог система UNOPS-а, као што су главна књига, помоћне књиге и платни спискови, регистри основних средстава и остале релевантне рачуноводствене информације
- Доказе о спровођењу поступака набавки, као што је тендерска документација, укључујући понуде и извештаје о оцењивању
- Доказе о преузимању обавеза као што су уговори и поруџбенице
- Доказе о извршеним услугама као што су одобрени извештаји, спискови утрошених радних сати, карте за превоз (укључујући и купоне за укрцавање), доказе о похађању семинара, конференција и курсева обуке (укључујући одговарајућу документацију и материјал који је добијен, сертификате), итд.
- Доказе о пријему робе као што су отпремнице од добављача
- Доказе о набавци као што су фактуре и признанице
- Доказе о плаћању као што су изводи са банкарских рачуна, задужења, докази о измирењу обавезе од стране подуговарача
- За трошкове горива и нафте, збирни попис пређене километраже, трошкова горива и трошкова одржавања
- Евиденцију о запосленима и платне спискове, попут уговора, платних листа, спискова утрошених радних сати. За локално особље које је ангажовано по основу уговора о раду на одређено време, детаљне податке о исплаћеним накнадама, уз одговарајућу потврду надлежног лица на локалном нивоу, подељене на бруто плату, доприносе за социјално осигурање, осигурање и нето плату.

Због недовољног броја адекватних локација за социјално становање уговори са Данским саветом за избеглице (DRC) и Центром за развој становања за социјално угрожене групе (НС) раскинути су 30. септембра 2014. год.

4.2 Организација и процеси реализације

Потпуна и благовремена примена Акционог плана Града Београда за пресељење ће изискивати блиску координацију активности републичких и локалних власти, као и подршку донаторске заједнице. Осим доприноса Европске уније, која ће дати 3.6 милиона евра из претприступних фондова (ИПА) за подршку спровођењу мера у области становања, очекује се додатна техничка помоћ пружена кроз пројекат за укључивање Рома ОЕБС-а/SIDA и у оквиру Подршке сектору социјалног развоја/Мере 5 из ИПА 2012. Поред тога, одабраним општинама у Србији, укључујући Београд биће дата подршка за социјалну инклузију Рома у оквиру ИПА 2012 и 2013.

У вези са *потпројектом Изградња стамбеног простора*, главне стране које су укључене и њихове надлежности су следеће:

Град Београд

Град Београд је кључни носилац интереса и давалац финансијског доприноса пројекту, како радова, тако и директног финансирања одабраних потпројеката у складу са финансијским прописима ИПА. Град има одговорност за преузимање власништва над активностима које се спроводе на његовој територији.

Градски секретаријат за социјалну заштиту је водећа организациона јединица за даљу израду и спровођење АП. Секретаријат координира активности са осталим градским службама и секретаријатима, посебно са Секретаријатима за здравство, образовање и дечију заштиту и са одговарајућим општинама које треба да приме расељене породице.

Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда (Беоланд) координира планирање и обезбеђивање инфраструктуре за локације расељавања у Граду Београду. Беоланд је такође одговоран за обезбеђивање документације неопходне за израду главног пројекта: техничких услова од комуналних предузећа и локацијске дозволе. Требало би да помогне и око добијања сагласности за документацију главног пројекта као и грађевинских дозвола. Активности и средства Беоланда ће обухватити читав развој инфраструктуре укључујући и мрежу до границе парцеле као и прикључке до куће – до једног метра око куће. Такође ће обухватити друге радове на грађевинској парцели условљене локацијском дозволом и геотехничким карактеристикама земљишта.

Према АП-у, „...Град Београд ће основати локалне тимове за заједнице, који ће водити консултације са примајућим заједницама, међусекторско Координационо тело које ће пружати стратешко усмеравање и координирати градске Секретаријате, координациона тела састављена од представника заинтересованих страна у оквиру сваког градског Секретаријата, која ће планирати и пратити мере специфичне за одређене секторе и мобилне тимове више служби који ће обезбеђивати координацију активности и размену информација између директних пружалаца услуга у образовању, здравству, запошљавању и социјалној заштити...“

Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (UNOPS)

UNOPS има укупну одговорност за реализацију компоненте пројекта која се односи на становање и за остваривање циља Пројекта становања кроз постизање резултата. Он такође има кључну улогу у координацији, повезујући Поткомитет за становање са општим Координационим телом за Акциони план пресељења.

UNOPS управља пројектом у складу са Финансијским и административним оквирним споразумом (Financial and Administrative Framework Agreement - FAFA) између ЕУ и УН-а,⁵⁶ којим се регулише како нека УН организација управља средствима које је дала ЕК. Управљање средствима ЕК је у складу са, у овом случају UNOPS-овим сопственим правилима, јер се подразумева да су она усклађена са међународно прихваћеним финансијским стандардима у погледу рачуноводства, ревизије, контроле и поступака набавки.⁵⁷

UNOPS-ова политика набавки

Од UNOPS-а се очекује да, при управљању јавним средствима, поштује прописе, правила и међународно признате принципе јавних набавки. UNOPS-ови клијенти очекују највиши

⁵⁶ ЕК (2013) Финансијски и административни оквирни споразум између ЕК и УН [Онлине] Може се наћи на: http://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/financing/international_organisations/other_documents_related_united_nations/document/un_ec_fw_en.pdf (приступ остварен 20. јануара 2013. године)

⁵⁷ Финансијски и административни оквирни споразум, страна 2

ниво поштења, транспарентности, интегритета, економичности и делотворности за све активности набавке. Услуге UNOPS-а морају да буду пружене на високом професионалном нивоу, који оправдава учешће UNOPS-а и доноси додатну вредност свим заинтересованим странама.⁵⁸

Дефиниција набавке

Набавка је процес који је дефинисан као прибављање имовине, постројења и/или опреме, добара, радова или услуга путем куповине, коришћења уз надокнаду, закупа, најма или размене из било ког извора који нису организације из система Уједињених нација. Радње које се предузимају да би се извршиле набавке су дефинисане као активности набавке, у које спадају све радње од израда планова и прогноза, утврђивања потреба, прибављања и прикупљања понуда, оцене понуда, разматрања и доделе уговора, уговарања и свих фаза спровођења уговора до испоруке добара, истека уговора, или века трајања неког средства.

UNOPS захтева да се следећим општим принципима обавезно посвети дужна пажња при спровођењу активности набавке:

- а) најбољи однос уложеног новца и добијене вредности
- б) поштење, интегритет и транспарентност
- ц) делотворна конкуренција, и
- д) најбољи интереси UNOPS-а и његових клијената.

Канцеларија високог комесара за људска права (ОНСНР) преко саветнице УН за људска права у Србији и уз подршку Канцеларије сталног координатора УН-а део је пројектног тима и даје свој допринос тако што се стара да у свим фазама пројекта буде усвојен и примењен приступ заснован на људским правима. Приоритет је да се обезбеди примена начела људских права као што је учешће, одговорност и недискриминација, као и примена стандарда УН-а у области људских права који су садржани у потврђеним уговорима УН-а о људским правима. Циљ је да се дође до модела стамбеног збрињавања и пресељења Рома којим се поштују људска права, да се осигура да се глас ромских породица чује и од стране пројектног тима и од стране Координационог тела и да све активности, укључујући јавне и приватне консултације, методологију и коначни одабир корисника, доступност ефикасних процедура за подношење притужби и пружање правне помоћи, праћење и олакшавање процеса интеграције, буду засноване на стандардима људских права. ОНСНР обучава пројектни тим и партнере, како би имали конзистентан приступ заснован на људским правима током читавог пројекта, а такође је спровео анализу и јавно заговарање критеријума у вези са људским правима који су од значаја за право на одговарајуће стамбено збрињавање, као што су правна сигурност становања и сродна питања. Одржавају се редовни састанци са коалицијом НВО, које се баве људским правима и стамбеним збрињавањем Рома и које су усредсређене на питање расељавања Белвила. Фокус је такође на промовисању родне равноправности као и једнаког приступа помоћи за све групе без обзира на род, старост, етничку припадност, веру или друге основе.

⁵⁸UNOPS (2013) Приручник за набавке [Онлине] Може се наћи

на: <http://www.unops.org/english/whatwedo/services/procurement/Pages/Procurement.aspx> (приступ остварен 25. јануара 2013. године)

Остале агенције УН-а у оквиру тима УН агенција у Србији, као што су Високи комесаријат Уједињених нација за избеглице (UNHCR) и Фонд Уједињених нација за децу (UNICEF) биле би редовно консултоване у вези са питањима политика или оперативног рада. UNOPS ће радити са свим члановима тима УН агенција за Србију на промовисању вредности УН-а током читавог пројекта, како би утврдио недостатке и дао препоруке о томе како радити даље на најбољи начин.

Организација за безбедност и сарадњу у Европи (ОЕБС) је надлежна за укупну координацију АП-а и за пружање секретарских услуга Координационом телу. За комплементарне активности кроз програм који се финансира из средстава ИПА 2012 и SIDA опис је дат у претходном тексту. UNOPS веома блиско координира све повезане активности.

Делегација Европске уније

Делегација Европске уније (ДЕУ) је наручилац и извор финансирања за овај пројекат и преузима заједничку одговорност за праћење спровођења читавог програма.

Делегација је тражила да и Европски ПРОГРЕС сарађује са пројектом за стамбено збрињавање како би оценио и подржао стамбено збрињавање или друга трајна решења за оне кориснике који су расељени изван Београда, а унутар подручја одговорности Европског ПРОГРЕС-а.

Влада Србије

Влада Србије је један од главних заинтересованих страна у пројекту, а даје и финансијски допринос у оквиру ИПА аранжмана. Она има надлежност за праћење реализације преко својих одговарајућих институција, као и за пружање помоћи и олакшавање спровођења активности према потреби.

4.3 **Временски рок**

Првобитан период реализације пројекта био је 23 месеца а почео је 8. фебруара 2013. године плус један месец за који се добило одобрење на основу Додатка 2 у децембру 2014. год. У овом Додатку тражи се продужетак од 12 месеци без додатних трошкова што значи да је крај пројекта 7. фебруар 2016. год.

UNOPS је обезбедио детаљан план реализације, са кључним догађајима. Разматрање плана реализације је извршено током прва три месеца спровођења пројекта, пошто избор није у потпуности окончан ни за једну ни за другу локацију, нити је донета одлука било о крајњим корисницима пројекта стамбеног збрињавања, било о категоријама. UNOPS обезбеђује ресурсе и време како би осигурао да ови важни предуслови буду завршени и одобрени. Пројектни тим је припремио детаљан план реализације за ревидирани обим посла за период продужетка и он је дат у Анексу 4 овог предлога.

4.4 **Координационо тело за Акциони план пресељења**

Планирао је да се укупна координација и праћење спровођења Акционог плана одвија преко постојећег Координационог тела за Акциони план пресељења. Састанке је требало да сазивају Град Београд и Секретаријат за социјалну заштиту најмање на свака три месеца, уз присуство представника одговарајућих градских секретаријата, министарстава,

Канцеларије за европске интеграције, Тима за социјално укључивање и смањење сиромаштва, Националног савета ромске националне мањине, међународних организација укључујући Уједињене нације и представника локалних организација за људска права, представника Рома и осталих заинтересованих страна према потреби. Током 23 месеца реализације пројекта одржано је шест састанака.

Секретаријат би требало да припреми извештај о реализацији АП-а и да ревидира документ у складу са тренутним дешавањима и стварним променама које су се десиле од како је АП усвојен, током 2013-2014. год. одражавајући ситуацију са локацијама за социјално становање, променама у реализацији компоненте сеоског становања, променама законодавства које се тиче социјалног становања, модела социјалног становања итд.

Поткомитет за координацију пројекта стамбеног збрињавања

Ово је један мањи комитет у циљу постизања максималне ефикасности и био би одговоран општем Координационом телу, при чему би UNOPS вршио улогу секретаријата. Чланови комитета су изабрани након целовитих консултација са Градом Београдом, Канцеларијом за људска и мањинска права, ОЕБС-ом и ДЕУ. Одржана су само три састанка упркос потребама и захтевима пројекта.

Циљ Поткомитета за координацију стамбеног збрињавања је да осигура да пројекат пружи одговарајућу и делотворну подршку главним корисницима (ромским породицама и Граду Београду). Механизам управљања има следеће функције:

- Информисање свих заинтересованих страна, преко Координационог тела, о активностима, напретку и резултатима пројекта
- Обезбеђивање форума за управљање питањима која се буду јављала, а за која ће бити потребна хитна реакција која превазилази делокруг рада и овлашћења извршних партнера
- Омогућавање да се донесу одлуке у вези са укупним формулисањем и садржајем пројекта стамбеног збрињавања
- Разматрање и одобравање планова
- Усвајање извештаја о спровођењу пројекта стамбеног збрињавања
- Допринос моделу социјалног становања развијеном кроз целокупан пројекат.

4.5 Трошкови и план финансирања

Финансијски ресурси биће додељени на следећи начин:

- Европска унија ће обезбедити 3.6 милиона евра
- Влада Србије/Град Београд ће обезбедити допринос у природи за процесе пренамене пољопривредног у грађевинска земљишта, таксе за грађевинске дозволе и за инфраструктурне прикључке локација према потреби и у складу са финансијским прописима ИПА. Ово тек треба да буде квантификовано и договорено.

Међутим, донатор је већ свестан да, иако UNOPS није за то крив, нема гаранције да ће пројекат бити завршен на време или у оквиру буџета. Документ у потпуности оправдава разлоге за ово.

За све аргументе који су претходно представљени, пројектни тим предлаже:

- Продужетак од 12 месеци у оквиру првобитног буџета

- Ревидирати обим посла и смањити коначан број корисника на 113 породица – 59 у становима за социјално становање на три доступне локације (Орловско насеље 12, Јабучки рит 15 и Мислођин 32), 11 кућа у сопственом власништву и 43 сеоске куће.
- За пријемне заједнице неће бити реализоване никакве мере.

Детаљан буџет за овај Додатак 3 је дат у прилогу као Анекс III.

4.6 Специјални услови /пратеће мере које предузима Влада

Нема никаквих специјалних услова или пратећих мера које је неопходно да Влада примени ради реализације овог пројекта. Бесповратна средства UNOPS-у су предвиђена у ИПА 2009 ревидираном нацрту пројекта и Споразуму о финансирању потписаном између Владе и Европске уније.

5 Фактори којима се осигурава одрживост

Питање одрживости је централно питање за формулисање пројекта. Општи приступ пројекта, у смислу пружања подршке локалним институцијама да инвестирају, развијају се, уче и преузимају власништво, ће довести до бољег извршења њихових постојећих мандата.

5.1 Подршка политикама

Активности овог пројекта доприносе реализацији текућих програма неколико ресорних министарстава који су већ предвиђени ревидираним Акционим планом за спровођење ромске стратегије, као и покретању нових међусекторских иницијатива.

Као што је приказано у општем Акционом плану пресељења, Град Београд се обавезао да испуни захтеве предвиђене законодавством Србије и да се усклади са стратешким документима који у овом тренутку дефинишу оквир политика за социјално укључивање у Србији:

- Стратегија за унапређење положаја Рома у Републици Србији
- Стратегија за смањење сиромаштва
- Национални миленијумски развојни циљеви
- Национални програм за интеграцију Републике Србије у Европску унију
- Национална стратегија одрживог развоја, и
- Национална стратегија за економски развој Републике Србије.

UNOPS подржава планирање и спровођење акције расељавања како би допринео даљем развоју и побољшању политика и институционалног оквира за унапређење стања у погледу социјалног укључивања и смањења сиромаштва у Републици Србији. Он може да обавести институције на централном нивоу и националне механизме, преко Координационог тела, о практичности и делотворности постојећих политика, и да да препоруке за измене уколико је потребно. Пројекат ће такође довести до стварања најбоље праксе у домену права на одговарајуће стамбено збрињавање за Роме из неправно подигнутих насеља, која би могла да буде поновљена у читавој земљи. Он такође може да истакне потребе за новим деловањем на нивоу политика у случајевима у којима то буде потребно. Конкретне радње су идентификоване као одговор на специфичне ситуације које се појављују током реализације.

5.2 Одговарајућа технологија

У области развоја инфраструктуре, промовишу се одговарајући стандарди квалитета и механизми гарантовања квалитета, као и технологије. UNOPS има политику одрживе инфраструктуре и настоји да у сваком тренутку пружи подршку осмишљавању и реализацији одрживих механизма.

Интерно, UNOPS има техничке капацитете да одржава свој Интранет, рачуноводствени систем Атлас, своју глобалну мрежу за учење као и финансијска средства за одржавање сопствене инфраструктуре.

5.3 Мере за заштиту животне средине

Све пројектне активности одражавају принципе заштите животне средине и локалног одрживог развоја, поштујући како законодавство Србије, тако и законодавство ЕУ, где год је то могуће. Технологије које не штете животnoj средини, енергетска ефикасност и политике заштите животне средине снажно су промовисане у свим тендерским документацијама које су сачињене као део реализације пројекта.

Осим тога, кроз пројекат се, током читавог трајања реализације, промовише свест о еколошким питањима и њихово разумевање, истовремено упућујући ова питања на више инстанце, у Влади Републике Србије.

5.4 Социјални аспекти

Овај пројекат је део ширих напора Владе да побољша укупну економску и социјалну егзистенцију маргинализованих заједница. Конкретно, њиме се задовољава једна од основних потреба локалног угроженог и сиромашног становништва, тако што им се обезбеђује адекватно становање. Њиме се мушкарци и жене Роми оснажују да преузму равноправну улогу и постану продуктивни чланови заједница и земље у целини.

Пројекат ће допринети социо-културној комуникацији и недискриминативним и мултиетничким разменама искустава, као и сарадњи између свих носилаца интереса. Биће промовисани толеранција, дијалог и комуникација између свих партнера.

Родна равноправност и заступљеност мањина су питања којима се бави свака област пројекта. Како је потпуно учешће жена и мањина предуслов за дугорочан социо-економски развој и стварање доброг локалног управљања, пројектом ће родна политика и родна равноправност бити укључена у главне тенденције кроз све предвиђене активности.

Организације цивилног друштва су већ ангажоване кроз различите партнерске консултације које организује Влада у процесу формулисања мера. Њихово активно учешће се подстиче кроз могућност да успоставе партнерске односе са социјалним установама и учествују као појединачни подносиоци захтева за доделу бесповратних средстава у пружању социјалних услуга у заједници, али и као пружаоци програма обуке и преквалификације.

5.5 Институционални и управљачки капацитет

Поред остваривања резултата у области социјалног становања, пратећи фокус пројекта је организационо јачање и развој капацитета локалних носилаца интереса (општинског руководства и администрације, организација цивилног друштва, секторских организација на

локалном нивоу (здравство, социјална политика, рад, образовање, итд.) ради олакшавања и остваривања социо-економског развоја. То јест, подршка ће бити усмерена на омогућавање овим институцијама да побољшају обављање својих послова, кроз улагања у системе и у људе.

Истовремено, кроз пројекат ће бити јачани напори општина да реформишу и модернизују службе, повећају одговорности у процесу спровођења развојних планова локала и Града Београда, те тако постану кључни актери у процесу развоја.

5.6 Финансијски капацитет

Пројекат представља одрживу дугорочну инвестицију у оној мери у којој буду развијени трајни капацитети званичника Града Београда. UNOPS ће подржати развој једног погодног окружења за боље пружање општинских социјалних услуга и локални раст. Један од разлога за овај Додатак је то што Град Београд није у потпуности посвећен, укључујући обавезу суфинансирања активности преузету у оквиру споразума.

Све пројектне активности су уређене постојећим законима или националним стратегијама и пројектом се неће уводити никакве нове услуге или радње које нису већ утврђене законом. Унапређење одрживости резултата пројекта ће бити приоритет.

6 Праћење и оцењивање

6.1 Захтеви у погледу извештавања

UNOPS ће радити извештаје о напретку/прелазне и завршне извештаје, у складу са обавезама наведеним Општим условима уговора. Он ће такође радити извештаје по фазама како је наведено у даљем тексту. Додатни извештаји (месечни или тромесечни) могу да се сачине ad-hoc, на претходни захтев ДЕУ.

Периодични извештаји

Пројекат ће доставити један Периодични извештај свим члановима Координационог тела, укључујући и донатора током предложеног продужетка:

- Први периодични извештај ће обухватити период од шест месеци, почевши од потписивања Додатка 3.
- Пројектни тим ће наставити да подноси месечне извештаје донатору током предложеног периода продужетка.

Током редовног трајања пројекта, поднета су два Периодична извештаја.⁵⁹

Периодични извештаји ће се подносити у року од десет радних дана од краја извештајног периода; они ће садржавати ажурирану табелу активности у вези са кључним индикаторима како су дефинисани Логичким оквиром, ажурирану шему пројекта, детаље о

⁵⁹ Први периодични извештај поднет је у августу 2013. године (онлине). Доступно на адреси: http://www.sagradimodom.org/dokumenti/en/27_542934_first-intermediary-report-feb-july-2013.pdf (приступљено 27. новембра 2014.)

Други периодични извештај је поднет у августу 2014. године (онлине). Доступно на адреси: http://www.sagradimodom.org/dokumenti/en/27_583300_ibht-second-intermediate-report-feb-jul-14.pdf (приступљено 27. новембра 2014.)

напретку пројекта, опис тешкоћа на које се наилази у току реализације, приказ резултата остварених током извештајног периода, ресурса који су коришћени као и детаљне планове пројектних активности за наступајући извештајни период. Они ће такође садржавати индикативни извештај о токовима новца и прогнозама, који не подлеже одобрењу донатора.

Извештаји о напретку

Током редовног трајања пројекта, поднет је један Извештај о напретку.⁶⁰

У складу са обавезама наведеним у Општим условима уговора, Извештај о напретку ће се подносити уз захтев за даље авансно финансирање, као пратећи документ и потврда привремених плаћања, чим се на пројекту изврше расходи у вредности од 70% рата које непосредно претходе (и 100% пређашних рата). Извештај о напретку ће бити поднет Координационом телу и свим заинтересованим странама, на енглеском и српском језику, десет дана пре генералног састанка. Званична верзија извештаја је на енглеском, међутим биће обезбеђена и верзија на српском ради остваривања транспарентности пројекта и лакшег приступа информацијама за локалне кориснике.

Он ће садржавати и извештај о новчаним токовима и прогнозама, којим се правда захтев за даље авансно финансирање.

Завршни извештај

Завршни извештај ће бити поднет ДЕУ онако како је предвиђено Споразумом о доприносу и укључиваће опис свих аспеката од значаја за реализацију у складу се општим захтевима ЕУ: комплетан преглед свих активности које се спроводе током пројекта; оцену утицаја мереног у односу на наведене циљеве и показатеље постигнућа укључене у планску матрицу логичког оквира; представљање анализе кључних питања/проблема/резултата/стечених поука/ставова и препорука, итд.

6.2 Праћење

Праћење реализације ће бити пресудан елемент за успех пројекта. Постоје четири критична аспекта програма ИПА 2009 које треба пратити: улазни елементи, излазни елементи, институционалне промене и утицај. За део програма који се односи на становање, тј. овај пројекат, UNOPS има надлежност да прати уносе и учинак, а сваки аспект ће имати своје сопствене процедуре за праћење и извештавање:

Праћење *уноса* обухвата финансијско праћење и извештавање о активностима од стране пројектног тима. Биће сачињавани месечни и квартални извештаји који ће детаљно приказивати расходе и финансијске трансфере, активности које је спровео тим, као и подршку коју су пружили консултанци и остали извођачи радова.

Праћење *учинка* ће се фокусирати првенствено на остваривање битних догађаја и планираних резултата у односу на план пројекта. Учинци ће бити детаљно приказани у истим извештајима као и за унос. Постојаће и додатни елемент како би се обезбедило да

⁶⁰ Први извештај о напретку поднет је у фебруару 2014. године (онлине). Доступно на адреси: http://www.sagradimodom.org/dokumenti/en/27_585263_first-progres-report-feb-2013-jan-2014.pdf (приступљено 27. новембра 2014.)

клијентске организације остварују резултате у очекиваном квалитету и квантитету. То ће бити процес интерне ревизије који ће се спроводити једном годишње од стране пројектног тима или од стране извођача радова на неком узорку потпројеката. Свим споразумима о потпројектима биће предвиђена могућност интерних ревизија и наведене последице потенцијалних лоших резултата ревизија.

UNOPS би био спреман да пружи допринос праћењу институционалних промена и утицаја, за свеукупне активности Града Београда, SIDA и у оквиру ИПА 2012 програма.

Као извршна агенција, UNOPS ће имати обавезу да обезбеди комплетну помоћ ROM посматрачима које је уговорно ангажовала ЕУ.

У октобру 2013. године је спроведена ROM мисија а извештај о праћењу је припремљен у новембру 2013. год, са следећим главним опажањима и препорукама:

Главно опажање: Пројекат је јако релевантан и одговара на конкретне потребе ромских породица у Београду. То што главна заинтересована страна (Град Београд) не прихвата власништво над активностима и не преузима одговорност представља озбиљну препреку реализацији пројектних циљева због недостатка грађевинских локација за адекватно стамбено збрињавање ромских породица.

Релевантне препоруке:

За партнера који реализује пројекат: 1) Ревидирање показатеља за мерење учинка у оквиру одређених временских рокова а нарочито на крају пројекта; 2) Лобирање код привремене/нове управе како би се добила њихова подршка и заговарање континуираног остваривања пројектних циљева нарочито оних који се односе на додатне локације за изградњу станова за социјално становање;

За ДЕУ: Подршка партнеру који реализује пројекат у лобирању код привремене/нове управе како би се добила њихова подршка и заговарање континуираног остваривања пројектних циљева нарочито оних који се односе на додатне локације за изградњу станова за социјално становање.

За Град Београд: Преузимање хитних мера за идентификацију, формални предлог и одобрење нових локација за изградњу станова за социјално становање како би се осигурало континуирано и успешно остварење пројектних циљева у складу са Акционим планом за пресељење.

6.3 Оцењивање

Овај пројекат ће оцењивати ДЕУ преко екстерних независних евалуатора. Пројектни тим ће сарађивати са евалуаторима и олакшати обављање било ког аспекта оцењивања онако како се то од њега буде тражило.

Анекс Д Активности у вези са пресељењем у сеоске куће

UNOPS-ова компонента пројекта за социјално становање ће координирати активности са Мобилним јединицама за социјална питања (које ће бити оформљене у оквиру пројекта „ТАРИ“ који спроводи ОЕБС, ИПА 2012 Подршка сектору социјалног развоја/Мера 5, Спровођење Стратегије за унапређење положаја Рома у Републици Србији).

1. Процена расположивих сеоских кућа са техничког аспекта и у односу на главна својства права на одговарајуће стамбено збрињавање

Одабране сеоске куће ће бити оцењене како са техничког аспекта потенцијалног уређења тако и у односу на главна својства права на одговарајуће стамбено збрињавање онако како су приказана у Општем коментару 4 CЕССР.

Оцена техничких аспеката за уређење ће обухватити: расположивост планске документације (да ли је кућа на територији која је обухваћена урбанистичким планом), припремне радове за реконструкцију, могућности за прикључење на комуналну инфраструктуру (на водоводну, електричну, канализациону мрежу, приступне путеве).

Додатна пажња ће бити посвећена потенцијалима у вези са доступношћу: образовања, здравства и саобраћаја. Главну забринутост у вези са пресељењем породица изазива доступност запослења и то ће бити третирано са посебном пажњом. Ове оцене ће резултирати извештајем, који ће помоћи у процесу одлучивања при коначном избору локација.

2. Припрема неопходне планске и техничке документације за адаптацију сеоских кућа
- Законом о планирању и изградњи предвиђени су поступци који се односе на реконструкцију породичних и сеоских кућа (у зависности од степена радова који су потребни: редовно одржавање, реконструкција, адаптација). За куће на територијама урбаних подручја, за реконструкцију и адаптацију је потребна комплетна планска и техничка документација (урбанистички услови са прописаном планском документацијом, главни технички пројекат). За сеоске куће (ван урбаних подручја), потребан је само главни технички пројекат за реконструкцију и адаптацију.

Током израде главних техничких пројеката за те куће биће узете у обзир *посебне потребе породица у којима има чланова са инвалидитетом.*

3. Реконструкција или адаптација сеоских кућа

У вези са реконструкцијом/адаптацијом породичних и сеоских кућа, ако је потребно и на основу оцене UNOPS-ових инжењера у погледу радова који су потребни, пројекат би породицама обезбедио грађевински материјал и пружио им подршку кроз надзор да самостално изврше радове.

У случајевима у којима овај модел није изводљив, избор извођача грађевинских радова биће извршен у складу са UNOPS-овим правилима и процедурама за набавке, уз општи надзор UNOPS-овог менаџера пројекта и инжењера.

Све грађевинске активности би биле спроведене у складу са стандардима одрживе инфраструктуре⁶¹. Пројекат има за циљ коришћење еколошки најпогоднијих процеса и материјала који се могу наћи, набављених локално где год је то целисходно. Пасивни

⁶¹ UNOPS (2013) Одржива набавка [онлине] Доступно на: <http://www.unops.org/english/whatwedo/services/procurement/Pages/Procurement.aspx> (Приступљено 26. јануара 2013)

потенцијал за грејање и хлађење, као и начин на који ће зграда бити коришћена током читавог века употребе, како би се смањила потрошња воде и струје постављањем изолације, обновљиви извори енергије и тако даље.

4. Информативне радионице о безбедности, комуналној хигијени и заштити животне средине.

Ромски мушкарци, жене и деца из породица које су одабрале сеоске куће учествоваће са другим корисничким породицама у информативним радионицама о безбедности, комуналној хигијени и заштити животне средине.

5. Пресељење породица у сеоске куће

Распоредом пресељења и Планом помоћи ће бити приказани детаљи физичког кретања људи који треба да се преселе на локације за расељавање. Овај приказ ће укључити датуме и времена кретања, начин на који ће информације о пресељењу бити дистрибуиране онима на које се односе, логистичке информације о превозу лица и личних ствари до локације и руту до одредишта и по доласку на одредиште.

Можда ће морати да се изврше припреме за збрињавање припадника угрожених група (као што су труднице, стара или хендикепирана лица) којима је потребна посебна помоћ.

На основу информација прикупљених од одбора за пресељење, биће организована логистика за пресељење. То ће обухватити: превоз добара, личних ствари и покућства које припада породици; превоз људи; обезбеђивање помоћи лицима којима је потребна посебна помоћ (стари, деца, особе са инвалидитетом, људи којима је потребна медицинска нега, труднице); храну и воду за пиће.

Када ови предуслови буду испуњени, процес пресељења ће бити спроведен.